

РОЗУМІЮЧИ ПРИНЦИПИ ТА СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЗАХИСНИКІВ.

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Розуміючи принципи та стандарти захисту правозахисників.

Методичний посібник. / О. Войтенко, О. Козорог, Л. Коломєєць, О. Охредько, В. Потапова/ За редакцією В. Потапова, М. Суляліна – Київ: Центр громадянської просвіти «Альменда», 2021. – 89 с.

Автори: О. Войтенко, О. Козорог, О. Охредько, В. Потапова (Покрокова інструкція проведення онлайн-тренінгу), О. Козорог, Л. Коломєєць, В. Потапова (Покрокова інструкція проведення офлайн-тренінгу).

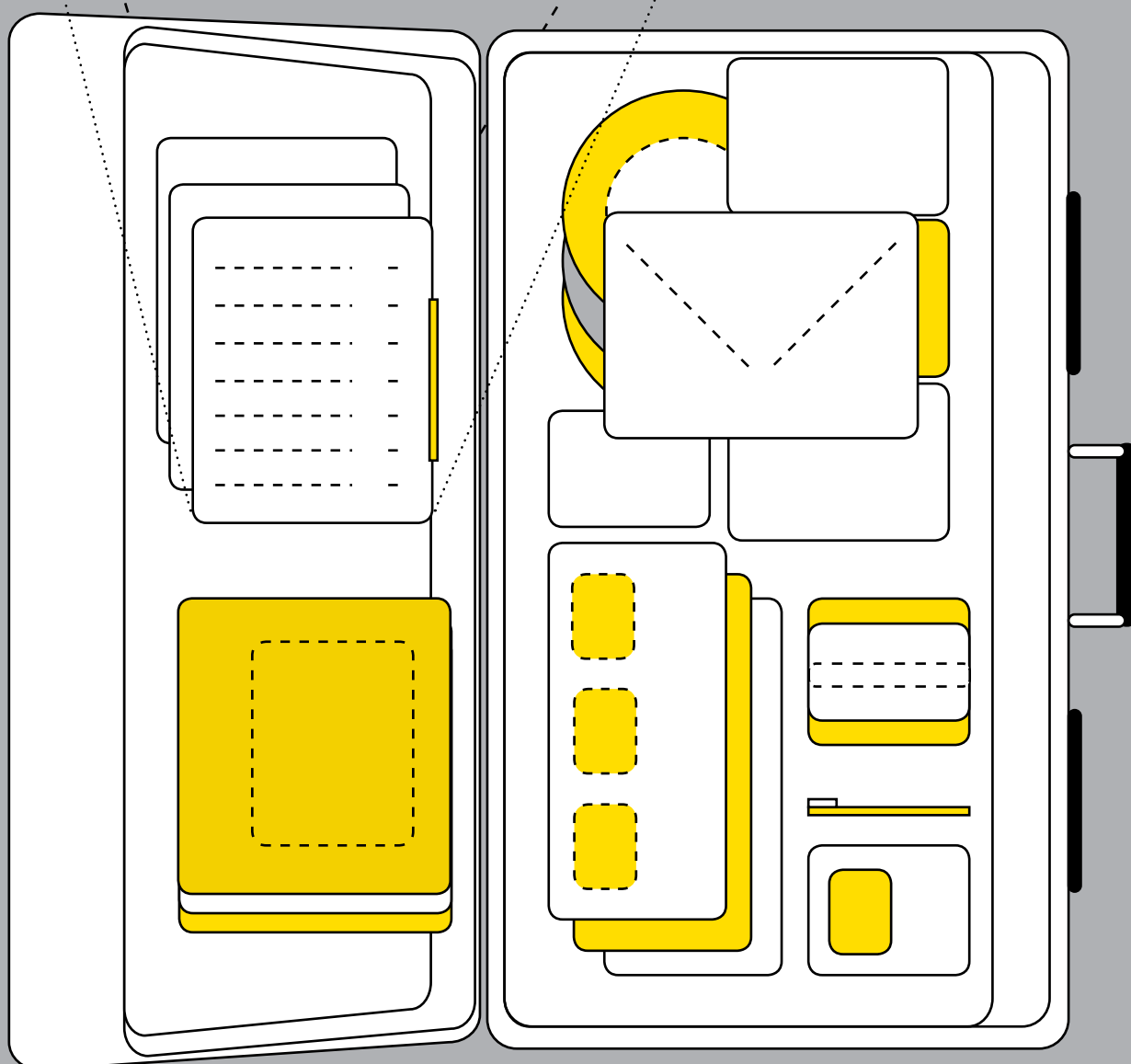

Посібник створений для проведення онлайн офлайн семінарів з метою солідаризації громадськості на національному рівні у сфері підтримки й захисту правозахисників й активістів, чия робота спрямована на захист прав людини через удосконалення обізнаності про них і реалізації поведінкових моделей реагування на порушення прав людини серед молоді. Посібник складено за принципом конструктора та містить 3 основні частини – теоретичну, методичну, інструктивну (рекомендації з проведення семінарів в онлайн та офлайн форматах).

Даний посібник буде корисним для тих, хто працює у сфері прав людини з метою освіти дітей та молоді (методисти післядипломної педагогічної освіти, викладачів вишів і вчителі шкіл, працівники позашкільних закладів, активісти громадських організацій тощо).

Виготовлення цього посібника стало можливим завдяки фінансовій підтримці Фонду домів прав людини (ФДПЛ), в рамках проєкту «Розуміючи принципи та стандарти захисту правозахисників», які виконувались громадською організацією «Центр громадянської просвіти «Альменда» (член Дому прав людини Крим) в партнерстві з громадською спілкою «Освітній дім прав людини в Чернігові» та проєкту «Валізи з правами людини їдуть до регіонів», який виконувався громадською організацією «Центр громадянської просвіти «Альменда». Зміст матеріалів є виключно від- повідальністю громадської організації «Центр громадянської просвіти «Альменда» та не обов'язково відображає точку зору Фонду домів прав людини.

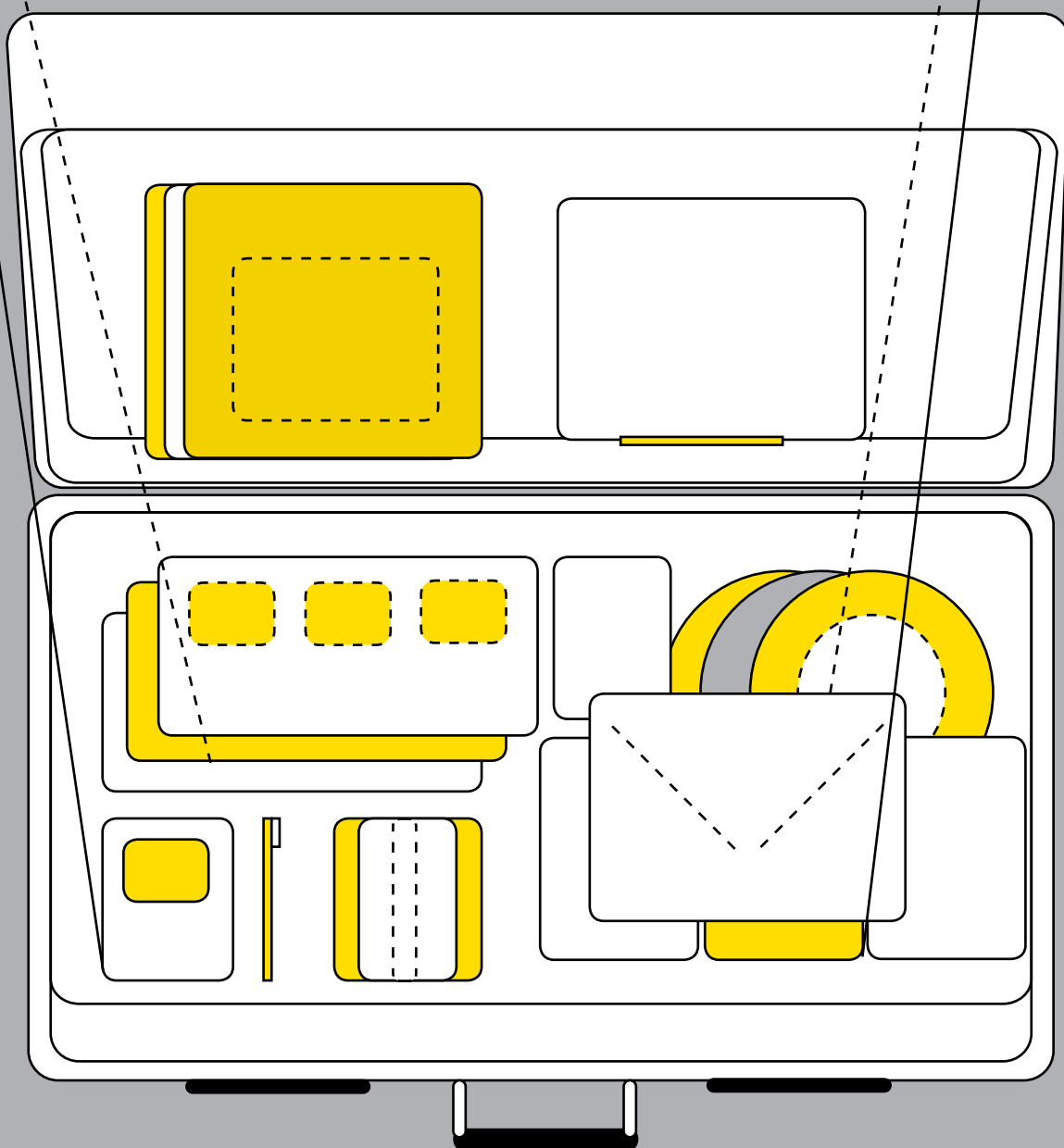
ЗМІСТ

ЗМІСТ

Вступ	6
Хто такі правозахисники, як вони працюють і чим опікуються?	9
Міжнародна практика захисту й підтримки правозахисників	12
Чому варто казати про принципи й стандарти захисту й підтримки правозахисної діяльності?	16
Як організувати навчання принципам і стандартам захисту й підтримки правозахисної діяльності?	20
Покрокова інструкція проведення онлайн-тренінгу	24
Покрокова інструкція проведення офлайн-тренінгу	29
Навчальні матеріали, додатки й кейси, що висвітлюють окремі принципи й стандарти захисту й підтримки правозахисної діяльності	44
Кейс «Припинити всі форми репресій»	55
Кейс «Забезпечити вільний доступ та вибір засобів масової інформації»	59
Кейс «Сприяти мирним протестам»	65
Кейс «Захищати адвокатів з прав людини»	69
Кейс «Боротися з безкарністю, забезпечувати підзвітність»	72
Інструкції з використання онлайн-інструментів під час проведення онлайн-тренінгу	75

ВСТУП

ВСТУП

ПРО ПОСІБНИК АБО ЯК КОРИСУВАТИСЯ ЦИМ ПОСІБНИКОМ

Посібник, який є перед Вами, створений для проведення онлайн та офлайн семінарів з метою солідаризації громадськості на національному рівні у сфері підтримки й захисту правозахисників й активістів, чия робота спрямована на захист прав людини через удосконалення обізнаності про них і реалізації поведінкових моделей реагування на порушення прав людини серед молоді.

Авторський колектив підготував ці матеріали, усвідомлюючи важливість і необхідність практичного застосовування [Принципів і стандартів захисту й укріплення правозахисної діяльності](#), розроблених Фондом Домів прав людини. **ПОСІБНИК РЕКОМЕНДОВАНО АКТИВІСТАМ У СФЕРІ ОСВІТИ З ПРАВ ЛЮДИНИ, ВЧИТЕЛЯМ І ВЧИТЕЛЬКАМ, ПРЕДСТАВНИКАМ І ПРЕДСТАВНИЦЯМ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І ДОМІВ ПРАВ ЛЮДИНИ У ВСЬОМУ СВІТІ.** Він презентує теоретико-методичні матеріали й тренінгові вправи з покроковою інструкцією для тренера, що роз'яснюють проблему Стандартів і принципів захисту правозахисників, створених із метою ефективної імплементації цих стандартів на національному рівні.

В основу концепції посібника покладено методичні нароби з української виставки «Валізи правозахисників». Виставковий проект «Валізи кримських правозахисників (Життя під час збройного конфлікту)» й «Валізи правозахисників, котрі опинилися в ситуації ризику» розробили представники освітнього Дому прав людини (м. Чернігів) і громадської організації Центр Громадянської Просвіти «Альменда» до 20-ї річниці ухвалення «Декларації про право й обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загальновизнані права людини й основні свободи» (зазвичай іменується як «Декларація про правозахисників»). Експозицію виставки склали 7 валіз з особистими речами правозахисників і правозахисниць, котрі мусили залишити окупований у 2014 році півострів Крим, східні області України, захоплені озброєними людьми за підтримки Російської Федерації; наразилися на небезпеку в Азербайджані та Білорусі. До експозиції увійшла й валіза активіста ромського походження.

Вміст валіз був запропонований відвідувачам і відвідувачкам виставки задля створення ними на рівні суб'єктивного сприйняття образу сучасного правозахисника й правозахисниці та розуміння того, ким є правозахисники та правозахисниці, як вони працюють, захищаючи права людини, на які ризики наражаються. Спілкування з гідом допомагало відвідувачам і відвідувачкам дізнатися про зміст й основні принципи Декларації про права правозахисників.

Працюючи над посібником, автори воліли максимально використати інформаційні і методичні матеріали, наявні у відкритому доступі, розробниками яких є відомими українські та міжнародні правозахисні організації, а саме: [Харківської Правозахисної Групи \(ХПГ\) – «Виклад фактів №29. Правозахисники: захищаючи права людини»](#), [Фонд Домів прав людини – «Права правозахисників»](#), Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ – [«Керівні принципи щодо захисту правозахисників»](#), Директорат Ради Європи з питань молоді та спорту – [Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді «КОМПАС»](#)

Оскільки Інтернет та онлайн-навчання вже стали невід'ємною часткою буття су-

часної людини, посібник створений у такий спосіб, щоб ним могли користуватися як під час дистанційного навчання і онлайн-заходів, так й у системах класно-урочної чи тренінгової форми навчання усі, хто працює у сфері прав людини з метою освіти дітей та молоді (методисти післядипломної педагогічної освіти, викладачів вишів і вчителі шкіл, працівники позашкільних закладів, активісти громадських організацій тощо).

Важливою метою, заради якої постав цей посібник, є методична підтримка тих, хто організує навчання вчителів, методистів, тренерів, представників громадських організацій, що є виразниками інтересів різних цільових груп. Надзавданнями посібника є формування свідомого ставлення до міжнародних стандартів у галузі захисту правозахисників і надання значущої, зрозумілої та змістовно-орієнтованої інформації щодо стандартів такого захисту, а також витлумачення контексту, в якому існують правозахисники, через їхні особисті історії.

СТРУКТУРА ПОСІБНИКА

Посібник складено за принципом конструктора, коли людина, котра планує навчання і пише програму, сама обирає, з якого розділу і яку інформацію їй варто використати, щоб навчання відповідало потребам учасників й особливостям цільових груп (спільнот), з якими вона працює.

ПОСІБНИК МІСТИТЬ 3 ОСНОВНІ ЧАСТИНИ – теоретичну, методичну, інструктивну (рекомендації з проведення онлайн та офлайн семінарів).

Теоретична частина тлумачить поняття «правозахисники», надає приклади правозахисної діяльності, містить перелік міжнародних документів із захисту правозахисників та історію їх створення, у чому вчитель/тренер має бути обізнаний. У цій частині використано посібники [Харківської Правозахисної Групи \(ХПГ\)](#), [Фонду Домів прав людини](#) тощо. Теоретична частина пропонує базові знання з теми, але гіперпосилання уможливають заглиблення в теорію питання.

Методична частина акцентує увагу на алгоритмі роботи, методах, підходах та інструментах просвіти зі стандартів і принципів захисту правозахисників. Ця частина посібника ґрунтується на матеріалах виставкового проекту «Валізи правозахисників» і містить особисті історії українських правозахисників (тут використано метод сторітелінгу – розповіді історій з метою створення ситуації вдумливої, атрактивної співучасті у засвоєнні матеріалу) .

Кожна індивідуальна історія правозахисної діяльності є компонентом п'яти «Кейсів Стандартів і принципів захисту прав правозахисників». Кожен «кейс» тлумачить сенс одного зі стандартів через особисті історії українських правозахисників, зокрема, через розповідь про долі тих з них, хто походить з тимчасово окупованих територій. Це історії людей, змушених через власну громадянську позицію залишити домівку, котрі нині діють у сферах правозахисту, активізму, журналістики на підконтрольній території України. Визначальне завдання цього блоку – забез-

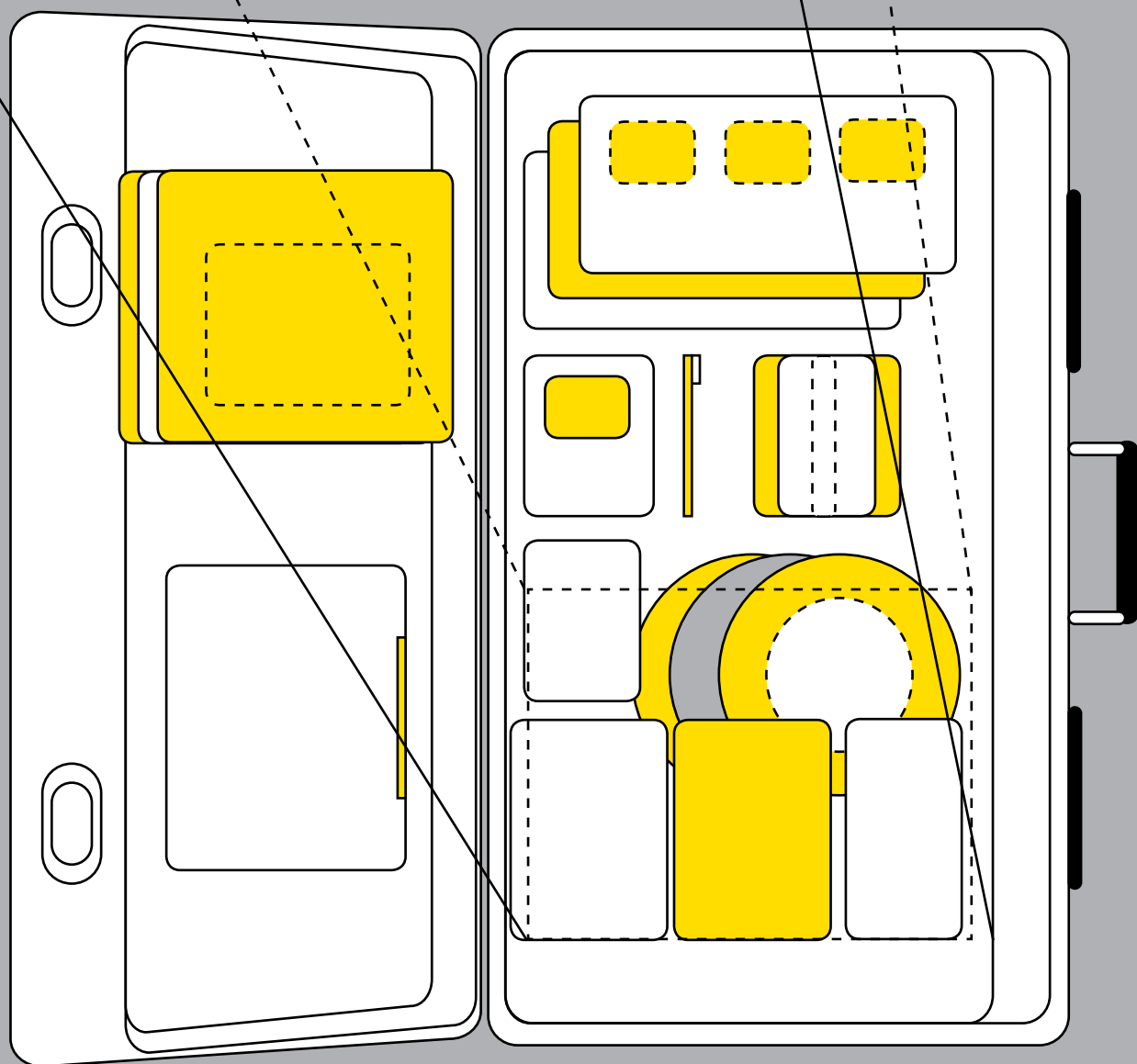
печити вчителя/тренера інформацією та порадами перед плануванням і проведенням навчання.

Практичним здобутком для користувачів посібника стане Покрокова інструкція проведення онлайн та офлайн тренінгу з тренінговими вправами й додатками, зокрема такими, як «Опис Стандартів і принципів захисту прав правозахисників», біографії правозахисників.

Інструкції з використання онлайн-інструментів для проведення вебінару складаються з покрокового опису роботи з такими інструментами й програмами: Zoom, Padlet, Mentimeter.

Плекаємо надію, що запропоновані інформація, практичні рекомендації, приклади, історії правозахисників будуть вельми корисними Вам у процесі планування навчальних заходів з метою просування Стандартів і принципів захисту правозахисників в Україні та за її межами.

**ХТО ТАКІ
ПРАВО-
ЗАХИС-
НИКИ?**

ХТО ТАКІ ПРАВОЗАХИСНИКИ, ЯК ВОНИ ПРАЦЮЮТЬ І ЧИМ ОПІКУЮТЬСЯ?

«Тоді, коли правозахисники потерпають від нападів, переслідувань і стигматизації по всьому світові ... ми маємо віддати належне цим тисячам чоловіків і жінок, кому настільки зобов'язані...»

— Спеціальний доповідач ООН з питань правозахисників Мішель Форст.

ПРАВОЗАХИСНИКИ — це особи, котрі адвокатують і захищають права людини всіма мирними засобами без дискримінації. Правозахисники в змозі приєднуватися до груп людей у належних структурах або поза ними чи до організацій – таких, як асоціації чи фонди. Кожен, незалежно від фаху, здатен бути правозахисником; вони характеризуються насамперед змістом своєї діяльності, а не фахом.

ДЕФІНІЦІЯ «ПРАВОЗАХИСНИКИ» вживається для позначення осіб, котрі індивідуально чи разом з іншими виборюють чи захищають права людини.

ЩОБ СТАТИ ПРАВОЗАХИСНИКОМ, людина має дійти рішення опікуватися будь-яким правом (або правами) людини від імені окремих осіб або груп. Правозахисники прагнуть просувати й захищати основоположні свободи, громадянські та політичні права, а також заохочувати, боронити й реалізовувати економічні, соціальні та культурні права (індивідуальні та колективні).

ДЕХТО З ПРАВОЗАХИСНИКІВ Є ПРОФЕСІЙНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ В ГАЛУЗІ ПРАВ ЛЮДИНИ, адвокатами, працюючими у справах з прав людини, журналістами й працівниками медіа, профспілковими діячами чи працівниками сфери розвитку. **ІНШІ ПРАВОЗАХИСНИКИ НЕ МАЮТЬ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗИСКУ ВІД РОБОТИ НА КОРИСТЬ ПРАВ ЛЮДИНИ.** Працюючи у різних куточках світу, правозахисники переважно діють на місцевому чи національному рівнях, підтримуючи повагу до прав людини у своїх громадах і країнах. Деякі з них співпрацюють з міжнародним співтовариством з питань прав людини, діючи на рівні Організації Об'єднаних Націй, регіональних органів, таких, як Європейський Союз або Рада Європи, а також на рівні держав.

ПРАВОЗАХИСНИКИ ОПІКУЮТЬСЯ БУДЬ-ЯКИМИ ПРОБЛЕМАМИ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ, що можуть бути найрізноманітнішими за змістом, зокрема такими, як страсти без належного судового розгляду, катування, свавільні арешти й затримання, операції на жіночих статевих органах, що заподіюють каліцтво, дискримінація, проблеми зайнятості, примусове виселення, доступ до медичного обслуговування, а також поводження з токсичними відходами та їх вплив на оточуюче середовище. Правозахисники постають на підтримку всіляких прав людини, приміром права на життя, необхідне й гідне житло, свободу мирних зібрань, освіту, свободу пересування і недискримінацію. Іноді вони опікуються правами окремих категорій людей, як-от правами жінок, правами дітей, правами осіб, котрі належать до корінних народів, правами біженців і внутрішньо переміщених осіб, а також правами національних, мовних або сексуальних меншин. Правозахисники в усьому світі прагнуть удосконалення суспільства, підтримують мир і демократію.

Правозахисники є агентами позитивних змін і соціального розвитку, резидентами захисту від порушень прав людини й розвитку загальних прав людини¹.

Водночас правозахисники постійно перебувають під тиском влади й державного апарату. Ще з давніх давен, разом з появою держави й законів, з'явилися особи, котрі, послугуючись законними методами, боронили права людей. Безумовно, це не подобалося можновладцям, вони воліли у будь-який спосіб нейтралізувати тих, хто захищав права людини. З розвитком держав й удосконаленням правових систем зростали можливості людей, котрі ставали на захист прав, більшої потужності набував тиск влади. XX століття знаменувало успішний розвиток правозахисного руху – Махатма Ганді і Мартін Лютер Кінг, Вацлав Гавел і Нельсон Мандела, Петро Григоренко й В'ячеслав Чорновіл, сотні та тисячі правозахисників, попри інтенсивний опір, виборювали та захищали права людини в усьому світі.

ОСТАННІМ ЧАСОМ, ЯК ЗАЗНАЧАЄ МІЖНАРОДНА СПІЛЬНОТА, СИТУАЦІЯ У СВІТІ ІЗ ЗАХИСТОМ ПРАВ ПРАВОЗАХИСНИКІВ ПОГІРШУЄТЬСЯ. Нерідко в різних регіонах світу правозахисники стають жертвами: зазнають страт, катування, побиття, свавільних арештів і затримання, погроз вбивства, утисків і дифамації, обмеження свободи пересування, висловлювання думок, нехтування права асоціацій і зібрань. Дуже часто як державні, так і недержавні інституції прагнуть деформувати наратив щодо правозахисників, спотворити сенс їхньої діяльності, репрезентувати їх не захисниками людей, але ворогами держави, використовуючи такі маркери, як «іноземні агенти», «грантожери» тощо. Безумовно це перешкоджає розвитку демократії та вимагає чесного інформування суспільства.

В УКРАЇНИ ЩОРОКУ ТРАПЛЯЮТЬСЯ ДЕСЯТКИ ВИПАДКІВ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ПРАВОЗАХИСНИКІВ. Зокрема, лише в червні – вересні 2020 року було зафіксовано 21 справу (всього 27 окремих інцидентів), коли активістам/-кам перешкоджали в їхній діяльності чи намагались залякати. За цей час фіксувалися також випадки побиття активістів, перешкоджання поліцією їхній діяльності, прослуховування і погрози, цькування і кампанії з дискредитації у ЗМІ, напади на ком'юніті-центри та інші дії, спрямовані на перешкоджання правозахисної діяльності. Водночас держава не завжди адекватно реагує на події та не вдається до необхідних превентивних дій. У багатьох випадках слідчі дії чи не здійснюються, чи відтермінуються².

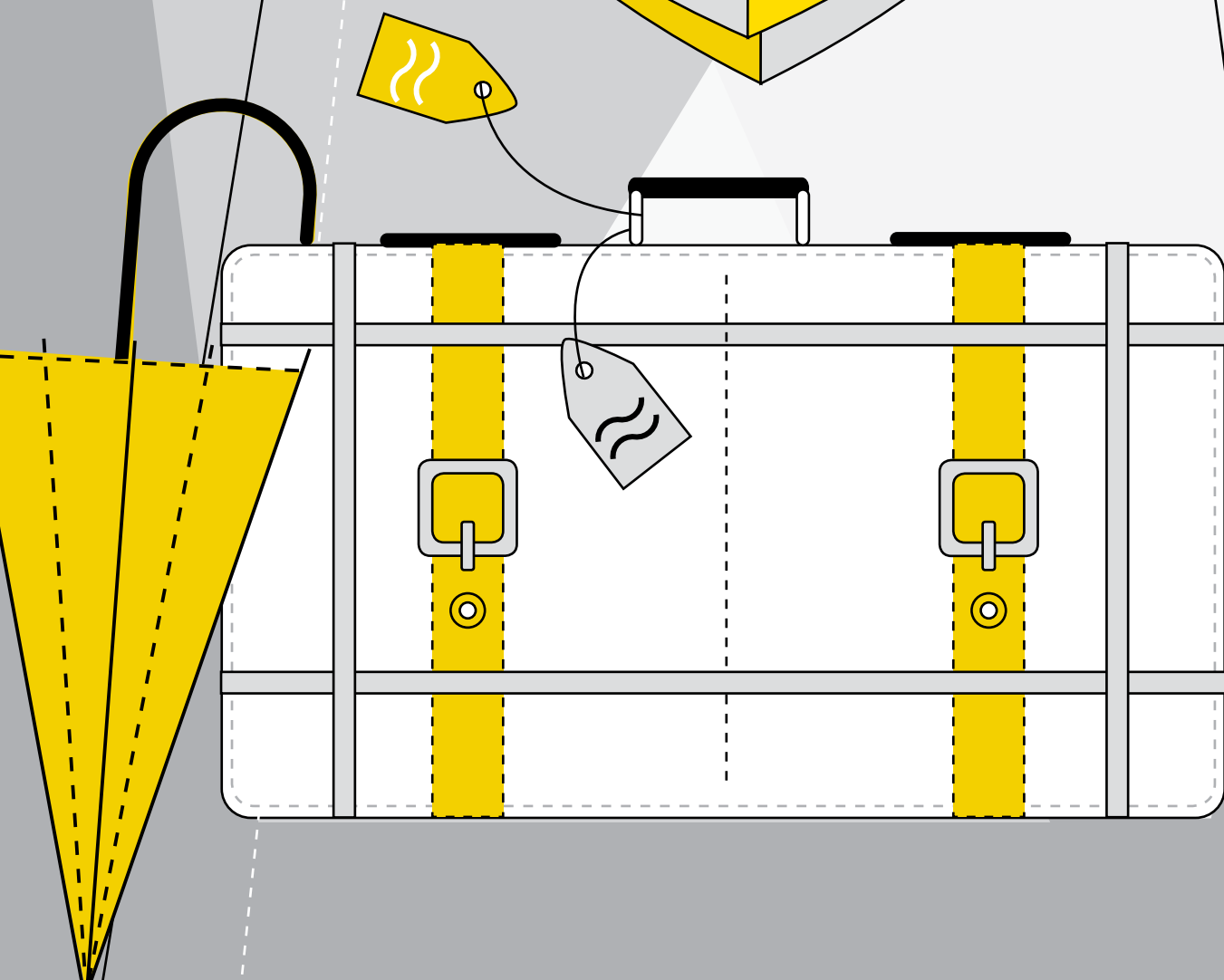
Правозахисники не існують у вакуумі, вони мешкають серед нас, у соціумі, та постійно перебувають на варті прав людини. Як зауважила після ухвалення Загальної декларації прав людини голова Комісії ООН з прав людини Елеонора Рузвельт, права людини вплетені у тканину нашого буденного життя. Саме тому сьогодні ми ставимося до права людини як до суспільної константи. Втім без солідарності громадян у боротьбі за свої права там, де вони мешкають, від локальних спільнот до держав, марно сподіватися на прогрес у великому світі.

Отож, без суспільної підтримки дій правозахисників і правозахисниць, без роз'яснення сенсу, вартості та необхідності їхньої діяльності побудувати демократичне суспільство неможливо.

1 Брошура «Права правозахисників» Фонду Домів прав людини. URL: <https://almenda.org/broshura-prava-pravozaxisnikiv/>

2 Моніторинговий звіт щодо переслідування активістів/-ок, правозахисників/-ць та журналістів/-ок в Україні (липень-вересень 2020) / Г. Рожкова, К. Помазана, С. Перникова, В. Пивоваров. Київ : Асоціація УМДПЛ, 2020. 40 с. URL: http://umdpl.info/wp-content/uploads/2020/10/ACTVST.pdf?fbclid=IwAR2dIST-dwMRU0I72qcj2QYHEJFIUFNyyweF7zBclF-rZ_N5Dh4TDe5T-FvM

**МІЖНАРОДНА
ПРАКТИКА ЗАХИСТУ
Й ПІДТРИМКИ
ПРАВОВАХІСНИКІВ**

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ЗАХИСТУ Й ПІДТРИМКИ ПРАВОЗАХИСНИКІВ

Правозахисникам має бути гарантовано право безперешкодно виконувати свою роботу і, за необхідності, бути захищеними на рівні Права міжнародного та національного законодавства. Це передбачає діяльність щодо всіх прав людини й вибір методів, незалежно від того, чи правозахисник виступає за права людини за допомогою мирних акцій протесту чи соціальних медіа, шляхом створення правозахисних організацій, участі в судових справах або будь-якими іншими ненасильницькими методами.

Визнання життєво важливої ролі правозахисників і наявності порушень, з якими вони стикаються, переконало Організацію Об'єднаних Націй у необхідності особливих зусиль для захисту правозахисників та їхньої діяльності.

Цю необхідність було закріплено в Гельсінському Заключному акті 1975 року, а в 1984 році розпочалася робота над Декларацією про правозахисників, що завершилася 9 грудня 1998 року ухваленням Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй тексту Декларації про право і обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати й захищати загальновизнані права людини та основні свободи».

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ НА КОРИСТЬ ПРАВОЗАХИСНИКІВ ГРУНТУЄТЬСЯ НА ТАКИХ МІРКУВАННЯХ:

- запровадження в країнах міжнародних стандартів у галузі прав людини значною мірою залежить від внеску окремих осіб і груп (які працюють як всередині, так і за межами цієї держави), й підтримка цих правозахисників є вирішальною для досягнення загальної поваги до прав людини;
- тоді, коли уряди, національне законодавство, поліція, судова влада й держава в цілому не забезпечують необхідного захисту від порушень прав людини в країні, правозахисники будують останню лінію оборони;
- правозахисники часто-густо стають жертвами нехтування правами людини саме через свою правозахисну роботу, тому вони й потребують захисту.

За майже 15 років до ухвалення «Декларації про правозахисників», починаючи з 1984 року, міжнародна спільнота вдалася до важливих кроків у визначенні «захисту» прав людини як самостійного права й визнанні осіб, котрі здійснюють правозахисну діяльність, «захисниками прав людини».

Копенгагенська нарада Конференції з людського виміру Наради з безпеки та співробітництва в Європі (1990 р.) визначила важливу роль правозахисників і громадянського суспільства для досягнення спільних цілей у межах ОБСЄ.

Будапештський документ 1994 року «На шляху до справжнього партнерства в нову епоху», засвідчив, що права людини й ключові свободи, верховенство права й демократичні інститути є засадничими для миру й безпеки. Крім цього, в документі наголосили на необхідності захисту правозахисників.

У 2000 р. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй призначив Спеціального представника з питань про правозахисників. Своєю діяльністю спеціальний представник забезпечує підтримку здійснення Декларації та збирання інформації щодо становища правозахисників по всьому світові. Спеціальний представник у своїй діяльності абсолютно незалежний від будь-якої держави, не є членом персоналу Організації Об'єднаних Націй і не отримує грошової винагороди.

На саміті ОБСЄ в Астані в 2010 р. держави-учасниці знову визнали важливу роль громадянського суспільства й вільних ЗМІ у сприянні забезпеченню повної поваги до прав людини, основоположних свобод, принципів демократії та верховенства права (Астанинська ювілейна декларація 2010 р.).

У 2017 році ООН ухвалила консенсусом резолюцію, спрямовану на підтвердження суспільної ваги діяльності правозахисників.

Під час зустрічі Ради міністрів ОБСЄ в Дубліні в 2012 р. мережа організацій громадянського суспільства виступила зі спільною заявою, де висловила помітну стурбованість щодо безпеки правозахисників у регіоні ОБСЄ й закликала ОБСЄ до опрацювання керівних принципів щодо захисту правозахисників.

У відповідь на цей заклик і згідно зі своїм мандатом БДІПЛ розпочало роботу над проектом з підготовки Керівних принципів захисту правозахисників.

Ці Керівні принципи ґрунтуються на зобов'язаннях і загальновизнаних стандартах у сфері прав людини, що їх держави-учасниці ОБСЄ зобов'язалися дотримуватися, і спираються на основні міжнародні документи з питань захисту правозахисників, зокрема, на Декларацію ООН про правозахисників, про яку йшлося вище. Керівні принципи не запроваджують нових норм і не створюють «особливих» прав для правозахисників; тут йдеться передусім про захист людських прав тих, хто наражається на ризик через власну правозахисну діяльність.

Відповідно до Керівних принципів, Фонд Домів Прав Людини (HRHF) створив брошуру «Права правозахисників», що презентує матеріал більш дохідливо й уможливорює краще розуміння та, відповідно, ефективніше впровадження на національному рівні міжнародних стандартів захисту й підтримки правозахисників.

ПРИНЦИПИ Й СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ТА ПІДТРИМКИ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

- **ПУБЛІЧНО ПІДТРИМУВАТИ ПРАВОЗАХИСНИКІВ**
- **НЕ КРИМІНАЛІЗУВАТИ ПРАВОЗАХИСНУ ДІЯЛЬНІСТЬ**
- **ПОВАЖАТИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (НУО)**
- **ПРИПИНИТИ ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ НУО**
- **УНИКАТИ РЕЄСТРАЦІЙНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОБМЕЖЕНЬ**
- **ПРИПИНИТИ ВСІ ФОРМИ РЕПРЕСІЙ**
- **ПРИЙМАТИ ОКРЕМІ ДУМКИ**
- **ПРИПИНИТИ НЕЗАКОННІ ЗАТРИМАННЯ Й АРЕШТИ**
- **ЗАБЕЗПЕЧИТИ ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ТА ВИБІР ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ**
- **СПРИЯТИ МИРНИМ ПРОТЕСТАМ**
- **ПОСИЛЮВАТИ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ**

- **БОРОТИСЯ З БЕЗКАРНІСТЮ, ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ ПІДЗВІТНІСТЬ**
- **ЗАХИЩАТИ ЖІНОК-ПРАВОВАХИСНИЦЬ**
- **ЗАХИЩАТИ ПРАВОВАХИСНИКІВ МЕНШИН**
- **ЗАХИЩАТИ АДВОКАТІВ З ПРАВ ЛЮДИНИ**
- **ЗАХИЩАТИ ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ПРАВОВАХИСНИКІВ**

Тема переслідувань правозахисників і громадських активістів, проблема безкарності за такі переслідування не втрачають актуальності для України. За загальнонаціональним дослідженням громадської думки населення України, 84% громадян переконані у значущості проблеми нападів на громадських активістів, а 77% опитаних певні, що бути громадським активістом в Україні небезпечно³.

Міжнародні зобов'язання України у сфері прав людини визначені [Загальною декларацією прав людини](#), [Міжнародним пактом про громадянські і політичні права](#) й протоколами до цього пакту⁴, [Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права](#), [Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод](#) та іншими міжнародними угодами.

Відповідно до змісту [Декларації ООН про права та обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загальновизнані права людини та основні свободи](#) (Декларації ООН про правозахисників), головну відповідальність за захист правозахисників покладено на державу.

Держава має як позитивні, так і негативні зобов'язання щодо прав правозахисників. За своїми обов'язками у межах міжнародного права, згідно з якими держава зобов'язана поважати, захищати й забезпечувати права людини, Україна має:

- утримуватися від будь-яких дій, що порушують права правозахисників через їхню правозахисну діяльність;
- захищати правозахисників від зловживань та інших дій, вчинених третіми особами через їхню правозахисну діяльність, і вживати для цього всіх належних заходів;
- вдаватися до активних дій для забезпечення повної реалізації прав правозахисників, включно з їхнім правом захищати права людини.

Утім той факт, що для тих осіб, котрі здійснюють правозахисну роботу, їхні права людини й досі брутально порушуються, свідчить про потребу докладати значно більше зусиль для підтримки їхньої діяльності та захисту їх самих від згубних наслідків неналежного ставлення держави до цієї проблеми.

3 За результатами опитування, здійсненого Фондом «Демократичні Ініціативи» ім. Ілька Кучеріва спільно з Київським міжнародним інститутом соціології 4-19 листопада 2019 року.

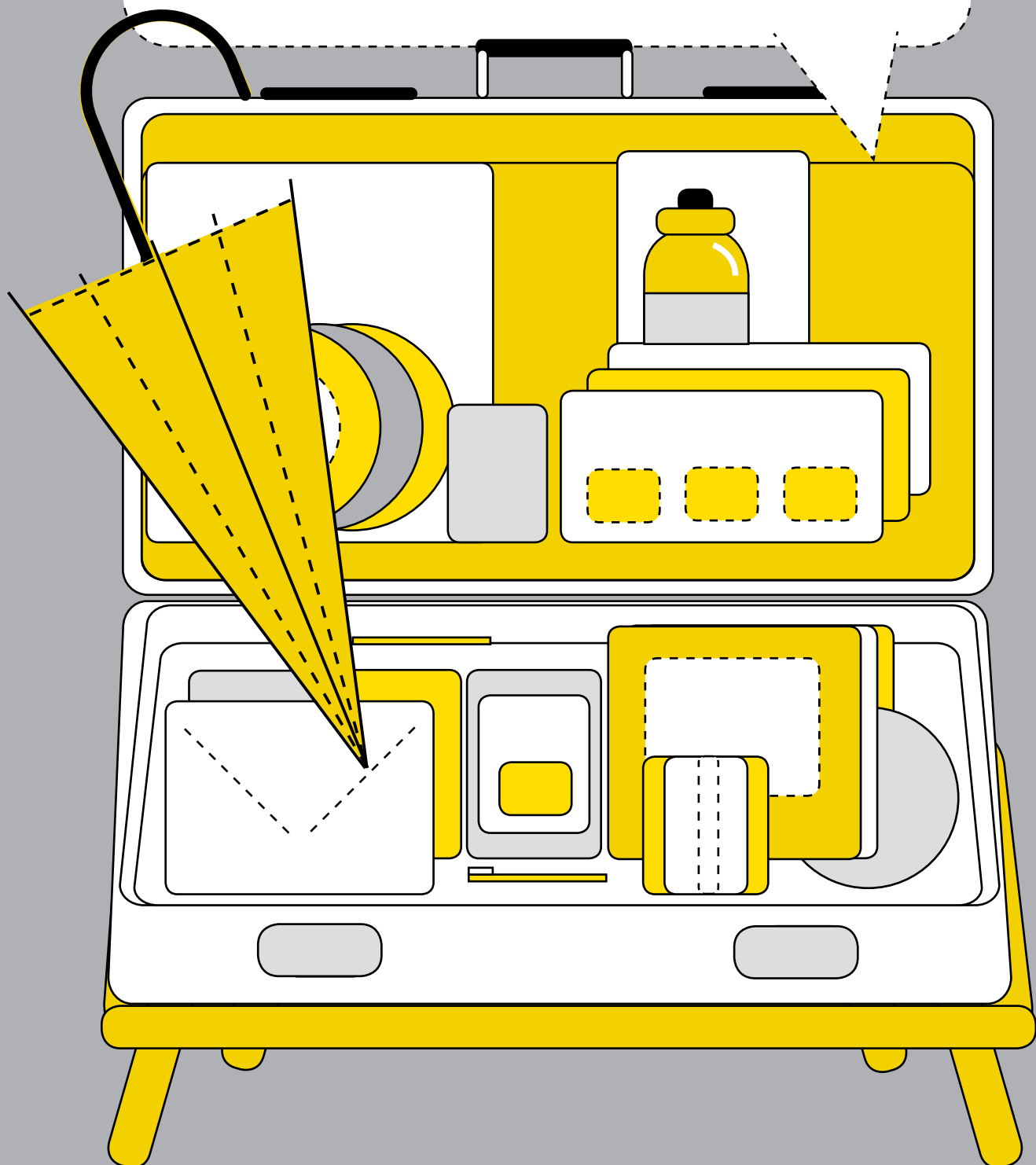
<https://dif.org.ua/article/gromadska-dumka-listopad-2019>

4 Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права.

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_086 й Другий факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, що стосується скасування смертної кари.

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_187

**ЧОМУ ВАРТО КАЗАТИ
ПРО ПРИНЦИПИ Й
СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ
Й ПІДТРИМКИ ПРАВОЗА-
ХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ?**

ЧОМУ ВАРТО КАЗАТИ ПРО ПРИНЦИПИ Й СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ Й ПІДТРИМКИ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ?

«Щоб кожна людина, і кожен орган суспільства ... прагнули шляхом освіти сприяти повазі цих прав і свобод».

Пreamбула Загальної декларації прав людини, 1948 р..

Кожному громадянину, котрий мешкає у демократичній державі, варто запитати себе: чи готовий я підтримувати й захищати права людини й правозахисників задля забезпечення стабільної демократії в моїй громаді та країні? Які інструменти захисту прав людини та захисту правозахисників ми можемо використати?

Серед таких інструментів правового захисту виокремимо: боротьбу з порушеннями прав людини у судах, допомогу тим, чиїми правами було знехтувано, адвокація змін у національному чи міжнародному праві, поширення серед населення інформації про права людини, за умови культивування поваги до них.

Просвіта в сфері прав людини – найбільш потужний шлях розповсюдження в суспільстві інформації про права людини.

ЯК ЛЮДИ КОРИСТУВАТИМУТЬСЯ ПРАВАМИ ЛЮДИНИ І ЗАХИЩАТИМУТЬ ЇХ, ЯКЩО ВОНИ НІКОЛИ ЦЬОМУ НЕ ВЧИЛИСЯ?

Протягом історії кожне суспільство розробляло власні системи забезпечення соціальної згуртованості за допомогою ухвалення зводу прав й обов'язків його громадян. Лише в 1948 році міжнародне співтовариство дійшло згоди щодо кодексу прав, який би торкався всіх держав. Таким документом стала Загальна декларація прав людини (ЗДПЛ). Після 1948 року було узгоджено й ухвалено інші документи про права людини, зокрема й Європейську конвенцію про права людини 1950 року і Конвенцію ООН про права дитини (КПД) 1990 року.

«Права людини як броня – вони захищають нас; вони як правила – говорять нам, як себе поводити; і вони як арбітри – ми можемо до них звертатися. Вони абстрактні – як емоції, і, як емоції, вони належать всім й існують, що б навколо не відбувалося.

Вони подібні до природи, тому що їх можна зневажити; та до духу, тому що їх неможливо зруйнувати. Подібно до часу, вони однаково ставляться до всіх нас: багатих і бідних, старих і молодих, білих і чорних, високих і низьких. Вони пропонують нам повагу і вимагають від нас ставитися з повагою до інших. Вони подібні до доброти, правди і справедливості: ми можемо розходитися в думках стосовно їхнього визначення, але ми впізнаємо їх, коли бачимо, що їх порушують»⁵.

5 КОМПАС. Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді.
URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/hre-and-activism>

Загальна декларація прав людини (ЗДПЛ) визнає в своїй преамбулі важливість освіти в сфері прав людини, а в статті 26 надає кожному право на освіту, що має слугувати «зміцненню поваги до прав людини й основних свобод». Мета освіти у сфері прав людини полягає в тому, щоб створити світ з культурою прав людини⁶. Це така культура, коли за її нормами поважають права кожної людини й шанують самі ці права; культура, за правилами якої люди розуміють свої права і обов'язки, розрізняють порушення прав людини й вживають заходи на захист прав інших людей. Це така культура, де права людини є межами втручання влади у автономію кожної людини, а представники держави свідомі власної відповідальності за гарантії їх реалізації та захисту.

Починаючи з 1948 року, було ініційовано – й продовжено нині – велику й різноманітну роботу в інтересах освіти в області прав людини. Існує багато способів реалізації освіти в сфері прав людини, тому що люди бачать світ по-різному, викладачі працюють у неоднакових ситуаціях, а несхожі організації та публічні інститути мають неоднакові інтереси; тобто тоді, коли принципи є незмінними, практика їх застосування може відрізнятись. Щоб отримати картину різноманітності методів навчання і заходів, що мають місце в цій сфері, достатньо поглянути на ролі та інтереси «окремих осіб і інститутів суспільства», щоб зрозуміти, як вони розставляють акценти й формують сферу власних інтересів в освіті у сфері прав людини.

1993 року на Всесвітній конференції з прав людини було виголошено, що освіта в галузі прав людини є «істотною для розвитку й досягнення стійких і гармонійних відносин між країнами і для сприяння взаєморозумінню, терпимості і миру». У 1994 році Генеральна Асамблея проголосила період з 1995 по 2004 рік Десятиліттям освіти в галузі прав людини Організації Об'єднаних Націй і закликала всі держави-члени ООН сприяти «навчанню, поширенню знань та інформування з метою створення загальної культури прав людини».

Хартія Ради Європи про виховання демократичної громадянськості і освіти в галузі прав людини (2010)⁷ визначає освіту в сфері прав людини (ОПЛ) як освіту, навчання, зростання обізнаності, інформування, реалізацію вправ і заходів щодо передачі слухачам відповідних знань, умінь і поглядів, впливу на їх спосіб життя і поведінку з метою навчити їх участі в будівництві та захисті загальної культури прав людини в суспільстві для просування і захисту прав людини і основоположних свобод.

Розмірковуючи про те, як організовувати освіту у сфері прав людини, як допомогти людям набути необхідних знань, вмінь, опанувати належною поведінкою, щоб відігравати свою роль у формуванні культури прав людини, ми бачимо, що не можна просто «викладати» права людини, бо навчання має бути ними засвоєно через власний досвід. Тобто, освіта в галузі прав людини має також йти через занурення у права людини на практиці. Це означає, що в тому, як і де реалізується освіта прав людини (ОПЛ), мають відбитися цінності прав людини. Контекст і вправи повинні бути такими, щоб людська гідність і рівність стали невід'ємним складником курсу навчання.

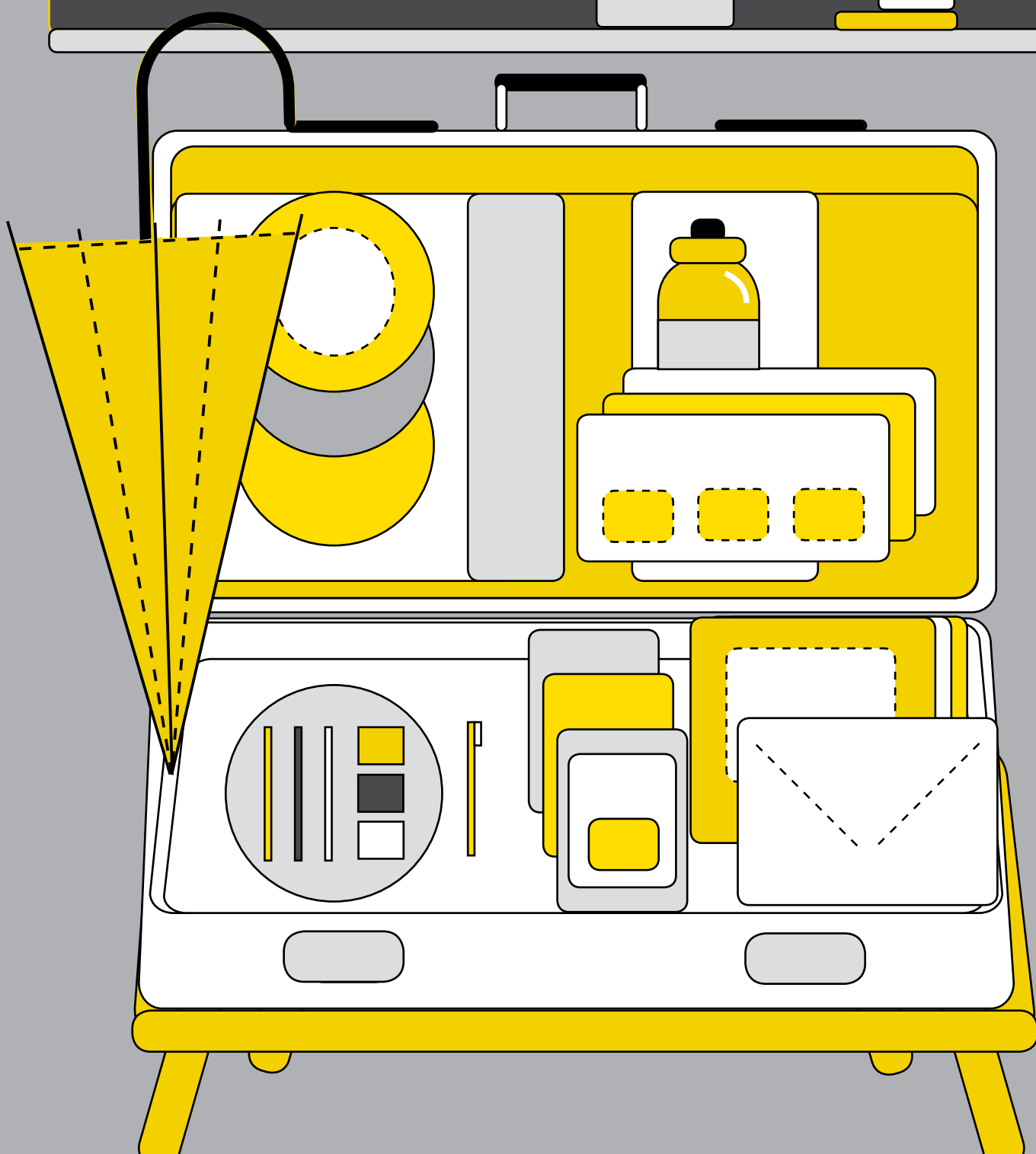
6 <https://www.coe.int/ru/web/compass/introducing-human-rights-education>

7 Рекомендация Комитета министров CM/Rec(2010)7 о Хартии Совета Европы о воспитании демократической гражданственности и обучения в области прав человека.

Розкриваючи зміст і сутність прав людини, шляхи їх відстоювання, освітянам варто акцентувати увагу слухачів на тому, що без активної позиції правозахисників, їхньої щоденної боротьби за високі стандарти прав людини, ці права залишилися б гарним політичним гаслом і не стали б відчутними перепонами для держави від втручання її у нашу свободу. Інформуючи про керівні принципи й стандарти захисту правозахисників, узвичаєні на міжнародному рівні, варто робити це, надаючи слухачам належні національний і міжнародний контексти. Аналізуючи конкретні випадки, як в історичній ситуації, так й у модерних подіях, слід привертати увагу до фактів порушення прав тих, хто відстоює права і свободи людини, демонструвати зобов'язання та відповідальність держави за такі факти.

Автори посібника переконані, що якими б цікавими і захоплюючими не були методика викладання і вправи, сам зміст має відтворювати правозахисну тематику, щоб вивчення прав людини мало сенс. З цією метою у посібнику репрезентовано різні рекомендації для навчання через дію.

**ЯК ОРГАНІЗУВАТИ
НАВЧАННЯ ПРИНЦИПАМ
І СТАНДАРТАМ
ЗАХИСТУ Й ПІДТРИМКИ
ПРАВОЗАХИСНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ?**

ЯК ОРГАНІЗУВАТИ НАВЧАННЯ ПРИНЦИПАМ І СТАНДАРТАМ ЗАХИСТУ Й ПІДТРИМКИ ПРАВ ЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ?

Формування належного ставлення і ефективних поведінкових моделей заради активізації уваги суспільства до діяльності правозахисників з метою зміцнення їхньої безпеки, а також формування позитивного образу правозахисників і переконання у дієвості впливу правозахисної роботи на соціум – саме такою має бути мета просвітництва з цих питань.

Серед ключових компетентностей, оволодіння якими сприятиме безперервному навчанню, соціальна та громадянська посіли важливе місце. [Рамка компетентностей для культури демократії Ради Європи](#) передбачає знання та розуміння таких понять, як демократія, справедливість, рівність, громадянство і громадянські права, основних положень Загальної декларації прав людини та інших засадничих міжнародних документів з цієї теми. Навчання у дусі поваги до прав людини й людської гідності є головним напрямком сучасної суспільствознавчої освіти в середніх навчальних закладах демократичних країн. Розуміння ролі і місця правозахисників у демократичному суспільстві вкрай важливе не лише для формування ставлення до них, але й для осмислення власних резервів впливу на процеси шляхом вияву солідарності та підтримки.

Методологія пропонованого навчання базується на рекомендаціях [«Декларації Організації Об'єднаних Націй щодо освіти та навчання у галузі прав людини»](#), 2011 р., яка наголошує, що «освіта в галузі прав людини» охоплює:

- а) освіту **про права людини**, що передбачає забезпечення знання і розуміння норм і принципів прав людини, цінностей, що лежать в їх основі, та механізмів їхнього захисту;
- б) освіту **через права людини**, що передбачає навчання і викладання такими методами, які забезпечують повагу як до прав викладачів, так і до прав учнів;
- в) освіту **зادля прав людини**, що передбачає озброєння людини спроможністю користуватися своїми правами й реалізовувати їх, а також поважати й підтримувати права інших».

Основою методологічного підходу запропонованих освітніх матеріалів є ціннісний вимір. Права людини – цінність, яка є основою миру й демократії, розуміння їх є базисом для формування належного рівня усвідомлених домагань щодо гарантій дотримання їх з боку держави. Саме в такій перспективі маємо розглядати гарантії діяльності правозахисників.

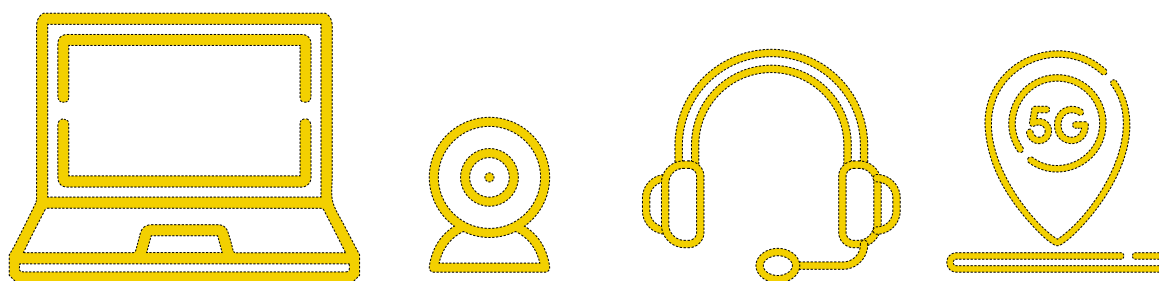
Актуальними для освітянина, котрий планує проводити навчання принципам і стандартам захисту й підтримки правозахисної діяльності, є такі завдання: розвиток критичного мислення; вміння аналізувати свідчення як історичні джерела, робота з матеріалами юридичних та історичних документів, повідомленнями ЗМІ; вміння аргументовано висловлювати власну позицію і формувати ставлення до тих чи інших історичних фактів, правових інститутів, явищ суспільного життя.

Методологія передбачає суб'єкт-суб'єктні методи навчання – інтерактивне навчання, комплексне навчання, коли академічні та інтерактивні форми й методи поєднано. Розвиток сучасних технологій уможливорює перенос освітніх заходів до онлайн-середовища. Інструментарій, що використовується в онлайн-навчанні, постійно розвивається, це уможливорює реалізацію освітніх заходів за тими ж принципами зі збереженням інтерактивності та можливості взаємодії тих, хто братиме в них участь.

Цільовою групою пропонованого онлайн-тренінгу можуть бути як активісти-правозахисники, представники громадянського суспільства, так і учнівська молодь – старшокласники чи студенти. Передбачається, що слухачі мають базові знання про права людини й розуміють зміст поняття «правозахисна діяльність».

Кількість учасників навчання може коливатися від 10 до 30 осіб.

Технічні вимоги: персональний комп'ютер, обладнаний відеорекамерою, аудіо-системою та мікрофоном, швидкісний Інтернет.

Тренінг може проводитися на платформі ZOOM чи будь-якій зручній (звичній) для слухачів онлайн-платформі, параметри якої дозволяють організацію роботи в групах, демонстрацію відео-файлів, комунікацію (відео, голос, чат) учасників.

Під час роботи передбачено запропонувати учасникам перегляд презентації, коротких відео, роботу з текстовими джерелами інформації. Під час заняття учасники використовуватимуть кілька зручних онлайн-інструментів⁸.

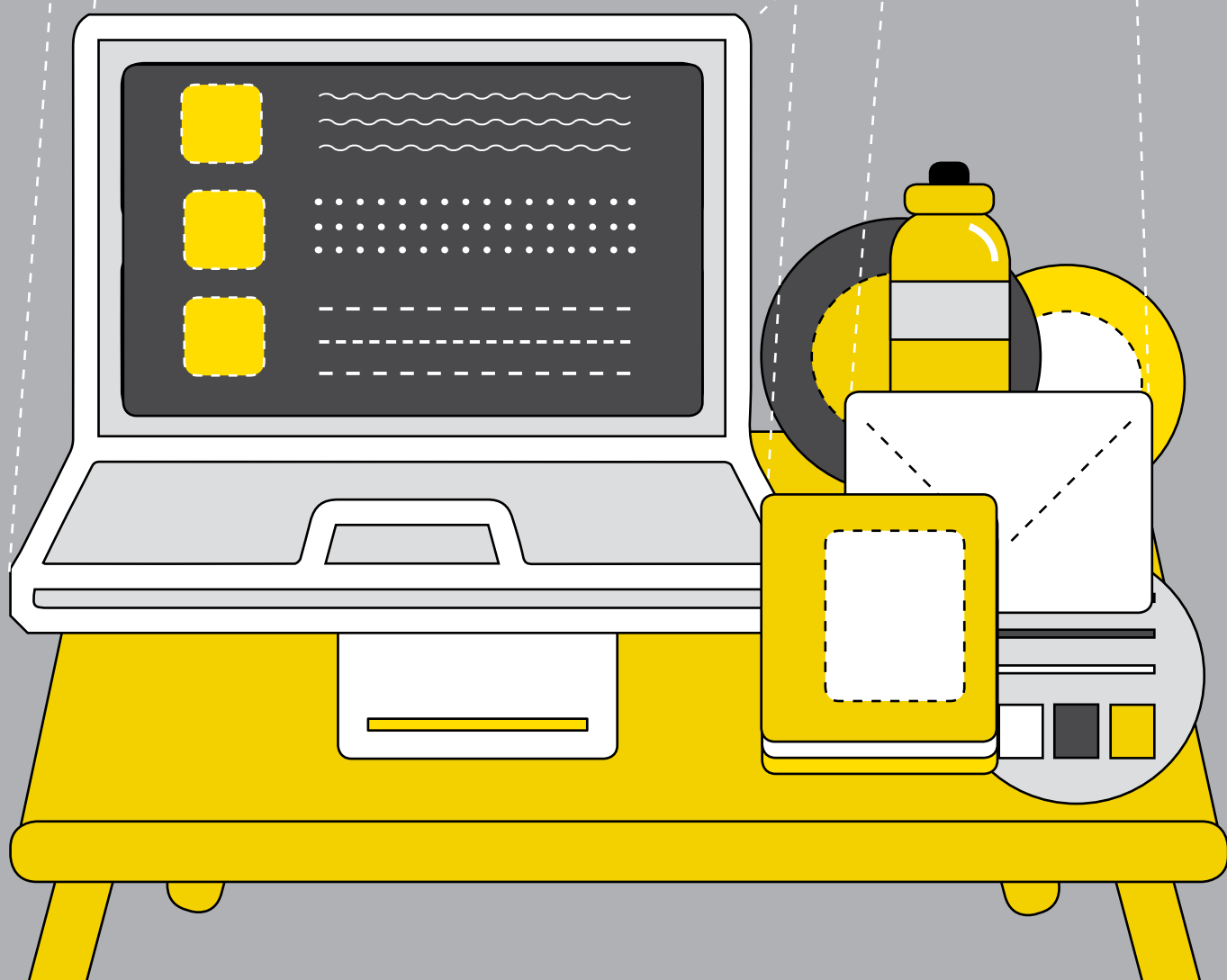
⁸ Інструкції з використання онлайн-інструментів під час проведення вебінару наведено в наступних розділах посібника.

За допомогою добірки запропонованих кейсів можна не лише осмислити обрані для огляду стандарти захисту правозахисників, але, за умови ефективного використання часу, приділити увагу окремим правам і свободам, унаочнивши зміст цих понять конкретними прикладами, наведеними у кейсах.

Як-от, працюючи з кейсом Сприяти мирним протестам, викладач має можливість більш різнобічно схарактеризувати зміст ст. 11 ЄКПЛ Свобода зібрань й об'єднань, а кейс Забезпечити вільний доступ і вибір ЗМІ допоможе краще зрозуміти ст. 10 Свобода вираження поглядів. Кейс, присвячений захисту адвокатів правозахисників, може використовуватися для унаочнення окремих аспектів ст. 6 Право на справедливий суд, а інші стануть в нагоді для обмірковування проблеми обов'язків держави у сфері прав людини й гарантій її відповідальності у цій царині.

Орієнтовна тривалість вебінару – 3 – 3,5 год. Передбачена одна перерва тривалістю 20 хв.

ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОНЛАЙН-ТРЕНІНГУ

ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОНЛАЙН-ТРЕНІНГУ

МЕТА: Посилення солідарності на національному рівні у галузі підтримки й захисту правозахисників й активістів, чия робота передбачає захист прав людини через підвищення обізнаності про ці права, підтримку й поширення поведінкових моделей реагування на порушення прав людини серед молоді.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

Слухачі будуть в змозі:

- пояснити, хто такі правозахисники, розповісти про їхню діяльність;
- навести приклади ризиків, з якими пов'язана діяльність правозахисників;
- розповісти, в який спосіб міжнародне законодавство захищає правозахисників, і назвати кілька стандартів такого захисту;
- висловити своє ставлення до правозахисної діяльності, обґрунтувати суспільну значущість її;
- аргументувати потребу захисту правозахисників й продемонструвати соціально-особистісну солідарність з ними.

Для проведення вебінару пропонуємо використовувати наступну [презентацію](#).

ВСТУПНЕ СЛОВО (10 хв.)

- Привітайте учасників та запросіть їх зареєструватися в чаті. **(слайд 1-2)**
- Повідомте про очікувану тривалість вебінару, окресліть правила роботи й особливості використання онлайн-платформи.
- Запропонуйте коротко розповісти про себе (прізвище та ім'я, місце проживання, фах) і власні очікування з використанням дошки Padlet⁹. **(слайд 3)**
- Коротко охарактеризуйте проект «Валізи правозахисників» та його освітні можливості. **(слайд 4)**
- Повідомте присутнім мету вебінару. **(слайд 5)**

ОСНОВНА ЧАСТИНА

КРОК 1 (40 - 50 хв.)

- Нагадайте учасникам інформацію про прийняття в 1975 року Гельсінського заключного акту узгодження зобов'язань держав, які приєдналися до міжнародних угод з питань прав людини й основних свобод. Саме з цього часу бере початок активний правозахисний рух у нашій країні. **(слайд 6)**
- Запитайте: Хто такі правозахисники й з якими проблемами вони стикалися у недемократичних країнах? Вислухайте відповіді та додайте інформацію. **(слайд 7)**

⁹ Опис по створенню та роботі з дошкою Padlet в розділі «Інструкції по використанню онлайн-інструментів під час проведення вебінару»

- Запропонуйте переглянути [коротке відео](#) з промовою Катерини Гандзюк. **Врахуйте**, що зміст інтерв'ю та умови, коли воно записувалося, можуть бути для багатьох вразливими, викликати емоції жалю, співчуття та обурення. Попередьте про це учасників заняття.

Обговоріть:

- Які почуття викликав перегляд?
- Про що говорить і до чого закликає Катерина?
- Про що може свідчити наведена Катериною інформація?

(слайд 8)

- Надайте інформацію про стан правозахисту в країні та наведіть статистику/ приклади порушення прав правозахисників. **(слайд 9)**
- Повідомте, який захист мають правозахисники в міжнародній практиці. Коротко розкажіть про стандарти захисту правозахисників. **(слайд 10)**
- Підведіть підсумки цієї частини заняття та повідомте завдання на перерву: ознайомитися з пропонованими [5 стандартами захисту правозахисників](#) та короткими [біографічними довідками](#) «власників» кейсів. **(слайд 11)**
- Оголосіть перерву на 20 хв.

КРОК 2 (60 ХВ.)

НА ЦЬОМУ ЕТАПІ ВЕБІНАРУ ТРЕНЕР, ВИКОРИСТОВУЮЧИ ПРИНЦИП КОНСТРУКТОРА, ОБИРАЄ СТАНДАРТИ Й КЕЙСИ, ЩО ЇХ ВВАЖАЄ АКТУАЛЬНИМИ ДЛЯ АУДИТОРІЇ, З ЯКОЮ ПРАЦЮЄ.

- Запитайте у учасників як вони почуваються після перерви. Для цього запропонуйте обрати їм одного з персонажів на слайді, найбільш відповідного їхньому теперішньому емоційному станові. **(слайд 12)**
- Запропонуйте учасникам ознайомитися з 5 обраними стандартами захисту правозахисників **(Додаток 1)**, попросіть переглянути [коротке відео](#) одного з героїв кейсів і встановити, якого із стандартів захисту унаочнюється змістом повідомлення. **(слайд 13)**
- Використовуючи Mentimeter¹⁰ проведіть опитування. Обміркуйте, як саме учасники здатні пояснити власний вибір? Що з отриманої інформації, на їхню думку, вказує на ризики діяльності правозахисниці? **(слайд 14)**
- Повідомте учасників про те, що наступним етапом стане робота в групах. **(слайд 15)**
- Нагадайте інформацію про «власників» кейсів **(Додаток 2)**.

Під час заняття учасникам пропонується опрацювати у запропонований нижче спосіб не всі п'ять кейсів (вони доступні для ознайомлення в наступному розділі) до відповідних стандартів, а лише один чи два на вибір тренера.

- Надайте інструкцію для роботи в групах, якою передбачено ознайомлення з коротким описом 5 стандартів захисту правозахисників **(Додаток 1)** і змістом

¹⁰ Опис роботи з Mentimeter наведено в розділі «Інструкції з використання онлайн-інструментів під час проведення вебінару»

1 або 2-х запропонованих кейсів (обрати потрібний кейс можна у наступному розділі). На основі аналізу змісту кейсів визначити, які із стандартів захисту було порушено.

- Час виконання завдання 20 хв. (слайд 15)
- Об'єднайте учасників у групи (3–5 залежно від кількості учасників) та розпочніть роботу¹¹.
- Запропонуйте учасникам обрати стандарт, якому, на їхню думку, відповідає кейс що з ним вони ознайомились за допомогою Mentimeter. (слайд 16)
- На завершення виведіть на монітор результат роботи й розпочніть обговорення:
 - Про які види правозахисної діяльності героїв дізналися з матеріалів?
 - Чим керувалася група, коли визначала стандарт, що ним було знехтувано?
 - Які з запропонованих у кейсах матеріали допомогли визначитися?
 - У який спосіб стандарт захищає правозахисників?
- Вислухайте й прокоментуйте відповіді.
- Запропонуйте учасникам висловити власні міркування щодо посилення ролі стандартів у країні — як домагатися виконання державою взятих зобов'язань?

КРОК 3 (15 ХВ.)

- Запропонуйте прочитати висловлювання Елеонори Рузвельт про права людини.

«Права людини починаються з дуже малих місць, зовсім близько від дому. Ці місця такі маленькі, що їх не знайти на жодній мапі світу. Але ці місця — цілий світ для окремої людини: будинок, де вона живе, школа, коледж або університет, де навчається, завод, ферма чи офіс, де вона працює... Це ті місця, де кожен чоловік, кожна жінка і кожна дитина домагаються рівного для всіх правосуддя, рівних можливостей, поваги й гідності без дискримінації. Якщо ці права нічого не вартуватимуть там, то вони навряд чи будуть значущими деінде. Якщо всі громадяни не діятимуть узгоджено, щоб домогтися дотримання прав людини поруч зі своїм будинком, чи відбудуться зміни у великому світі?»

Елеонора Рузвельт

(слайд 17)

Обговоріть:

- Про що саме йдеться у фразі: «Права людини починаються з дуже невеликих місць, зовсім близько від дому»?
- Чому, якщо наші права закріплені в Конституції та законах, політик говорив про необхідність домагатися їхнього дотримання та захисту? Хто має захищати наші права?
- Як Ви розумієте останнє речення з процитованого фрагменту: «Якщо всі громадяни не діятимуть узгоджено, щоб домогтися дотримання прав людини поруч зі своїм будинком, чи у великому світі відбудуться зміни?»

(слайд 17)

¹¹ Як об'єднувати учасників у групи в Zoom зазначено в розділі «Інструкції з використання онлайн-інструментів під час проведення вебінару»

- Попросіть учасників поміркувати і висловитися з приводу того, які солідарні дії на підтримку правозахисників можуть запропонувати громадяни? Використайте Padlet.

(слайд 18)

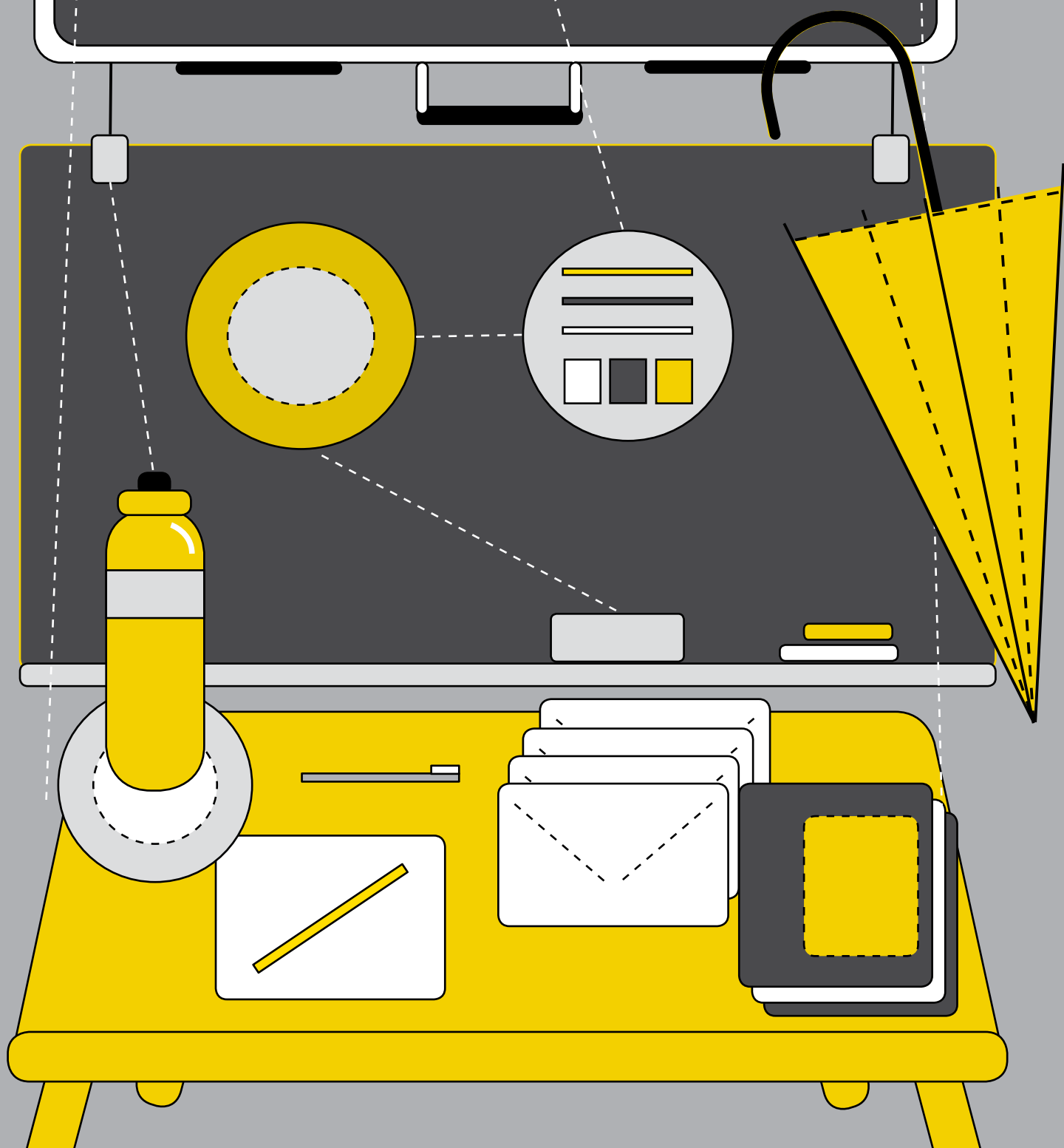
Проаналізуйте запропоноване.

- Використайте цитати колишніх українських політв'язнів про важливість написання листів для унаочнення впливу сил солідарності на підтримку дій правозахисників. **(слайд 19)**
- Запропонуйте учасникам особистими діями «тут і зараз» продемонструвати своєму мережевому оточенню власну солідарність з правозахисниками. Причому, можете використати для цього [готовий шаблон](#) в Canva та хештег #ПідтримуюПравозахисників. **(слайд 20)**

КРОК 4 (10 – 15 ХВ.)

- Коротко підведіть підсумки заняття та запропонуйте учасникам відрефлексувати власні враження і здобутки за результатами вебінару на дошці Padlet. **(слайд 21)**

ПОКРОВА ІНСТРУКЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОФЛАЙН-ТРЕНІНГУ

ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОФЛАЙН-ТРЕНІНГУ

ЧАСТИНА 1. КОРОТКО ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

ВПРАВА. «ЗНАЙОМСТВО- БІНГО!»

КОРОТКИЙ ОПИС ВПРАВИ: це опитування у формі «інтерв'ю», коли учасники опитують один одного й таким чином знайомляться та діляться знаннями й досвідом щодо прав людини.

Розмір групи: 12-18 осіб

Тривалість: 15 хвилин

ЗАВДАННЯ:

- представити учасників один одному позитивно й оптимістично, що демонструє цінність учасника для групи (криголам)
- діагностувати рівень обізнаності групи щодо прав людини
- удосконалити навички слухання та критичного мислення
- розвинути повагу до інших людей та їхніх поглядів

МАТЕРІАЛИ:

- Одна копія аркуша із запитаннями й одна ручка на кожного учасника
- Папір для фліпчарту й маркери

ІНСТРУКЦІЇ:

- Роздайте аркуші із запитаннями й ручки.
- Поясніть, що кожен учасник має знайти партнера, познайомитись і поставити йому одне із запитань. Треба записати ключові слова відповіді під адресованим співрозмовнику запитанням.
- Поспілкувавшись, пари розходяться та шукають собі нових партнерів.
- Мета гри – не лише відповісти на всі запитання, але отримати відповіді від різних людей.
- Хто першим заповнить таблицю, кричить «Бінго!». Цей учасник є переможцем.
- Перейдіть до дискусії. Прочитайте перше запитання та попросіть учасників по черзі поділитися отриманою ними відповіддю. Запишіть ключові слова на фліпчарті. На цьому етапі дозвольте учасникам робити короткі коментарі.
- Коли таблиця на фліпчарті готова, обговоріть відповіді на кожне питання детальніше.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

- Чи всі питання стосувалися прав людини? Яких саме прав?
- На які питання було відповідати найскладніше? Чому?
- Яке питання було найбільш суперечливим? Чому права взагалі суперечливі?
- Звідки учасники отримали цю інформацію про права людини та випадки їх порушень? Чи вони довіряють цим інформативним джерелам?

ПОРАДИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВПРАВИ

Цю вправу детальніше описано в [Посібнику з освіти в сфері прав людини за участю молоді «КОМПАС»](#)

Ви можете не вагаючись замінити будь-яке запитання на інше, щоб адаптувати вправу до зацікавлень і рівня можливостей вашої групи.

Коли ви записуватимете відповіді учасників, фіксуйте тільки ключові слова. Таблиця на фліпчарті має допомогти провести дискусію. Після кожного питання коротко проаналізуйте усі уточнюючі запити чи відмінні інтерпретації.

Занотуйте проблеми, що вимагають глибшого розгляду, й залиште їх наостанок. Цілком можливо, що учасники наведуть приклади, які вам невідомі, – або тому, що вони невиразні, або тому, що є особистими. Це не суттєво. Неможливо все знати!

Деякі відповіді будуть плутаними. Хтось з учасників може дуже завзято підтримувати висловлену ним думку, інші, можливо, так само завзято не погоджуватимуться з нею. Перший повчальний момент – дуже важливо вміти розглянути питання всебічно: спробуйте з'ясувати, чому люди дотримуються саме такої думки. Якими б різними не були думки окремих осіб та їхні інтерпретації прав, люди завжди мають ставитися до поглядів, відмінних від власних, з повагою. Можна не погоджуватися з точкою зору іншої людини, але варто неодмінно поважати цю людину.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПОДАЛЬШИХ ДІЙ

Візьміть одну чи кілька відповідей, що викликали суперечки, й обміркуйте існуючі дилеми з реального життя, намагаючись водночас формувати засади культури спілкування та повагу до прав людини.

Запитайте учасників, яких відомостей їм забракло, щоб стати переможцем в грі, якої інформації вони очікують від тренінгу. Повідомите про цілі та завдання тренінгу й анонуйте наступну вправу.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ:

Додаток 3 «Запитання для опитування»

ВПРАВА. «ДІЗНАЙСЯ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ Й РОЗКАЖИ ПРО НИХ ІНШИМ»

КОРОТКИЙ ОПИС ВПРАВИ: тренер надає міні-лекцію та тексти, дотичні питанням прав людини, щоб актуалізувати знання учасників з основних положень теорії прав людини. Через малюнки й взаємне спілкування учасники закріплюють отримані знання.

Розмір групи: 12-18 осіб

Тривалість: 60 хвилин

ЗАВДАННЯ:

- Актуалізувати знання учасників щодо основних положень прав людини
- Закріпити розуміння дев'яти тез з теорії прав людини.
- Розвивати навички спілкування та активного слухання.

МАТЕРІАЛИ:

- Тексти для учасників «Дев'ять повідомлень про права людини».
- Аркуші паперу й маркери для створення малюнків-символів відповідно до текстів повідомлень.
- Фліпчарт для розміщення «Альбому прав людини».
- Аркуші для заповнення власного «Альбому прав людини».

ІНСТРУКЦІЇ:

- Запитайте учасників й учасниць, що вони знають про права людини.
- Коротко розкажіть учасникам про права людини.
- Попередьте учасників про те, що надалі у вправі вони детальніше опрацьовуватимуть окремі тези щодо прав людини і переповідатимуть іншим учасникам їхній зміст.
- Об'єднайте учасників в 9 мікрогруп і роздайте на кожну групу тезу-повідомлення. Дайте 5 хвилин для ознайомлення з інформацією й розгляду її. В обговоренні учасники мають віднайти 3 важливі моменти в тій частині тексту, яку вони опрацьовують, щоб повідомити про них під час презентації.
- Після цього запропонуйте учасникам винайти простий символ, що ретранслює зміст прав людини тієї частини, яку вони розглядали, й намалювати його на аркуші А4.
- Дайте учасникам 10 хвилин на узгодження та малювання свого символу.
- Роз'ясніть, що надалі завдання полягає в тому, щоб впродовж 2 хвилин презентувати свій символ і розповісти про зміст повідомлення, яке опрацьовувала група/пара. Розмістіть аркуші з малюнками груп/пар на фліпчарті «Альбом прав людини»
- Попередьте учасників про необхідність уважно слухати й, наскільки можливо, фіксувати основні тези того, хто презентує.

- Роздайте аркуші з пустими клітинками в групи/пари й дайте завдання відновити інформацію, надану учасниками під час презентацій.

ПРИКЛАД ПІДСУМКОВОЇ ТАБЛИЦІ

ПРАВА ЛЮДИНИ = КОНКРЕТНИЙ ПЕРЕЛІК, А НЕ БУДЬ- ЯКА ЗАБАГАНКА	ПРАВА ЛЮДИНИ = СТАНДАРТИ	ПРАВА ЛЮДИНИ = НЕМАЄ «ВІРНИХ» РІШЕНЬ У ВСІХ СИТУАЦІЯХ
ПРАВА ЛЮДИНИ = НЕДИСКРИМІНАЦІЯ	ПРАВА ЛЮДИНИ = ЦІННОСТІ	ПРАВА ЛЮДИНИ = ІСНУЮТЬ БЕЗ «ОБОВ'ЯЗКІВ ЛЮДИНИ»
ПРАВА ЛЮДИНИ = МАЮ НЕ ЛИШЕ Я, А Й ВСІ ІНШІ	ПРАВА ЛЮДИНИ = ОБОВ'ЯЗОК ДЕРЖАВИ	ПРАВА ЛЮДИНИ = МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

- Як вам ця вправа?
- Що нового ви дізнались?
- Чому саме такі символи ви обрали?
- Які питання у вас виникали під час спілкування, що залишилось незрозумілим?
- Що ви зміните у вашому розумінні прав людини?

ПОРАДИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВПРАВИ:

Під час проведення вправи важливо пам'ятати, що учасники мають опрацювати всі 9 повідомлень, тому зверніть увагу на кількість груп – їх повинно бути 9. Якщо учасників менше і неможливо створити хоча б 9 пар, створіть 3 групи й дайте на опрацювання кожній 3 повідомлення.

Відповідно змініть час, відведений на підготовку презентації та виконання малюнків-символів.

Коли учасники будуть малювати символи, важливо, щоб вони обрали лише один колір маркеру й намагались використовувати менше деталей у малюнку. Але різні групи можуть обрати несхожі кольори, не варто їх в цьому обмежувати.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПОДАЛЬШИХ ДІЙ:

Вельми важливо навчити «читати» символи, запропоновані учасниками один одному, тому що подальші вправи тренінгу пов'язані з інтерпретацією їх. Також запропонуйте учасникам детальніше розглянути повідомлення **ПРАВА ЛЮДИНИ = МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ**.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ:

Додаток 4: «Дев'ять повідомлень про права людини»

ЧАСТИНА 2. ХТО ТАКІ ПРАВОЗАХИСНИКИ

ВПРАВА. «ОЗНАКИ ТИХ, КОГО НАЗИВАЮТЬ ПРАВОЗАХИСНИКАМИ»

КОРОТКИЙ ОПИС ВПРАВИ: усім учасникам пропонується взяти участь у бліц-опитуванні. На великому аркуші подано перелік характеристик й «ознак» тих, кого називають правозахисниками. Усім пропонується позначити дві найбільш доречні, на їхню думку, характеристики зі списку.

Розмір групи: 12-18 осіб

Тривалість: 10 хвилин

ЗАВДАННЯ:

- З'ясувати рівень знань учасників щодо розуміння того, кого вважають правозахисниками;
- Візуалізувати первинні уявлення учасників про правозахист;
- Актуалізувати тему й створити мотивацію щодо отримання знань.

МАТЕРІАЛИ:

- Лист фліпчарту з таблицею та маркери

ІНСТРУКЦІЇ:

- Повідомте, що на великому аркуші подано перелік характеристик та «ознак» тих, кого називають правозахисниками.
- Запропонуйте учасникам індивідуально позначити дві найбільш доречні, на їхню думку, характеристики зі списку.
- Повідомте, що одна людина може зробити лише дві позначки в першій колонці
- Не коментуйте позначки й повідомте, що до цієї таблиці учасники повернуться наприкінці тренінгу.

ХТО ТАКІ ПРАВОВАХИСНИКИ	ПЕРША (НА ПОЧАТКУ)	ДРУГА (НА ЗАВЕРШЕННЯ)
Юристи й правники, котрі добре розуміються на законах.		
Активісти, котрі знають, що таке права людини й вміють їх захищати, але потребують солідарності та допомоги.		
Ті, хто готові на організацію активних дій проти влади – акцій, мітингів, пікетів тощо й участь в них.		
Представники держави у міжнародних організаціях – ООН, ОБСЄ, Рада Європи		
Активісти, котрі допомагають іншим захищати права й надають належну юридичну допомогу		
Адвокати й юристи, котрі надають допомогу в судовому процесі.		
Активісти, котрі проводять роз'яснювальну роботу серед населення		
Люди, котрі, захищаючи права людини, самі ризикують бути переслідуваними		
Активісти, котрих часто переслідують через діяльність у сфері захисту прав людини		

ПОРАДИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВПРАВИ:

Ця вправа особлива, вона мотиваційна й має на меті діагностику групи. Після завершення навчання тренеру належить повернутися до цієї таблиці, щоб позначити зміни, які відбулися під час тренінгу.

ОСОБЛИВА ПОРАДА: не коментувати позначки.

ВПРАВА. «ДОСЛІДЖУЄМО ВАЛІЗИ ПРАВОЗАХИСНИКІВ»

КОРОТКИЙ ОПИС ВПРАВИ: під час вправи учасники через особисті історії правозахисників досліджують ознаки діяльності людей в умовах викликів, пов'язаних з порушеннями у сфері прав людини, за допомогою інформації, що подана частинами і потребує узагальнення.

Розмір групи: 12-18 осіб

Тривалість: 40 хвилин

ЗАВДАННЯ:

- надати інформацію щодо того, кого вважають правозахисниками;
- познайомити з діяльністю правозахисників через сторітелінг;
- сформувані розуміння важливості діяльності правозахисників;

МАТЕРІАЛИ:

- маркери, конверти зі світлинами й описом речей (валіза зі світлинами речей з описом), інформаційний текст про «власника валізи», листи фліпчару, клей

ІНСТРУКЦІЇ:

- Коротко проінформуйте щодо того, хто такі правозахисники й чим вони опікуються.
- Об'єднайте учасників в малі групи (3-6 осіб).
- Надайте учасникам завдання щодо складання «профайлу» правозахисників за допомогою роздаткового матеріалу (Валіза зі світлинами речей з описом)
- Повідомте, що під час опрацювання матеріалів групі треба буде знайти відповіді на запитання:
 - Хто може бути власником валізи? Вік, стать, регіон проживання тощо. Які з речей вказують на ті чи інші відомості про власника?
 - Що це за предмет і яке його можливе походження? Що цей предмет може розповісти нам про людину? Хто може бути власником валізи?
 - Які з речей можуть бути пов'язані з діяльністю цієї людини? Що це за діяльність? Якими можуть бути її причини?
- Після роботи з валізами група заповнює на листі фліпчарту «профайл» і готує представлення свого героя. Можна запропонувати додаткове завдання: сформулювати 2-3 запитання до героя.
- Групи презентують результати роботи.
- На завершення презентації тренер пропонує ознайомитися з інформацією про героїв виставки – власників валіз.
- Після поєднання «профайлу» правозахисника з реальною інформацією про певних осіб тренер пропонує почати обговорення таких питань:

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

- Яким чином така діяльність впливає на ситуацію з дотриманням прав людини в країні?
- Хто й в який спосіб здатний допомогти правозахисникам у їхній діяльності?
- З якими ризиками пов'язана правозахисна діяльність?

ПОРАДИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВПРАВИ:

Під час виконання вправи створити атмосферу пошукової роботи в групах. Варто використовувати «ефект змагання»: хто точніше відтворить «загадкового» правозахисника. Використайте шаблони фігури людини.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПОДАЛЬШИХ ДІЙ:

Після цієї вправи доречно вдатися до узагальнення інформації щодо правозахисної діяльності та через емпатію перейти до формування розуміння необхідності захисту правозахисників як на державному рівні, так і на рівні підтримки суспільства.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ:

- Конверти світлин речей з описами. Макет можна завантажити за посиланням

[Валіза 1](#)

[Валіза 2](#)

[Валіза 3](#)

- Інформативний текст про «власника валізи»:

[Валіза 1](#)

[Валіза 2](#)

[Валіза 3](#)

ВПРАВА «ЧИ БЕЗПЕЧНО БУТИ ПРАВОЗАХИСНИКОМ/ПРАВОЗАХИСНИЦЕЮ»

КОРОТКИЙ ОПИС ВПРАВИ: під час цієї вправи учасники знайомляться з викликами щодо правозахисної діяльності в Україні та світі.

Розмір групи: 12–18 осіб

Тривалість: 30 хвилин

ЗАВДАННЯ:

- актуалізувати виклики, на які наражаються правозахисники у своїй діяльності;
- надати інформацію про стан захисту правозахисників в Україні;
- формувати емоційний інтелект через перегляд відео-ролика Катерини Гандзюк;

МАТЕРІАЛИ:

- відеофайл, презентація слайдів, ноутбук, проектор, колонки

ІНСТРУКЦІЇ:

- Нагадайте учасникам інформацію про ухвалення в 1975 року Гельсінського заключного акту узгодження зобов'язань держав, що приєдналися до міжнародних угод з питань прав людини й основних свобод. Саме з цього часу бере початок активний правозахисний рух у нашій країні.
- Запитайте: Хто такі правозахисники й з якими проблемами вони стикалися у недемократичних країнах? Вислухайте відповіді та додайте інформацію.
- Запропонуйте переглянути коротке відео з промовою Катерини Гандзюк. Врахуйте, що зміст інтерв'ю та умови його створення можуть бути для багатьох чутливими й викликати емоції жалю, співчуття та обурення. Попередьте про це учасників заняття. [Посилання на відео.](#)
- Обговоріть відео з учасниками.

ПИТАННЯ:

- Які почуття викликав перегляд?
- Про що каже й до чого закликає Катерина?
- Про що може свідчити наведена Катериною інформація?

Повідомте інформацію про стан правозахисту в країні та наведіть статистику/прикладі порушення прав правозахисників.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

- Про що свідчать запропонована статистика й розповідь Катерини Гандзюк?
- Як ви можете оцінити ситуацію стосовно правозахисників у нашій країні?
- Як ви вважаєте, чи є необхідність захисту правозахисників в Україні?
- Чи виконує держава Україна свої зобов'язання щодо захисту правозахисників?
- На вашу думку, що потрібно робити, якщо держава не захищає правозахисників, а, навпаки, вчиняє тиск на них?

ПОРАДИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВПРАВИ:

Використайте матеріали з розділу «Хто такі правозахисники?» для надання додаткової інформації.

Врахуйте, що зміст інтерв'ю з Катериною Гандзюк й умови його створення можуть бути для багатьох вразливими, викликати емоції жалю, співчуття та обурення. Попередьте про це учасників заняття.

Підготуйте приклади тиску на правозахисників з боку держави в Україні та інших країнах (РФ, Білорусь тощо).

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПОДАЛЬШИХ ДІЙ:

Підведіть підсумки цієї частини й повідомите про необхідність захисту правозахисників на міжнародному рівні, особливо у випадках, коли на національному рівні правозахисники потрапляють під тиск. Перейдіть на наступному занятті до опрацювання інформації щодо захисту правозахисників в міжнародній практиці.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ: немає.

ЧАСТИНА 3. НАВІЩО ТА ЯК ЗАХИЩАТИ ПРАВОЗАХИСНИКІВ

ВПРАВА. «ЗНАЙОМСТВО ЗІ СТАНДАРТАМИ ЗАХИСТУ ПРАВОЗАХИСНИКІВ»

КОРОТКИЙ ОПИС ВПРАВИ: всім учасникам надається можливість ознайомлення з механізмами захисту правозахисників через опрацювання інформації про правозахисників та відповідність її Стандартам захисту.

Розмір групи: 12-18 осіб

Тривалість: 20 хвилин

ЗАВДАННЯ:

- Ознайомити з міжнародними механізмами захисту й підтримки правозахисників і Стандартами захисту правозахисників.
- Сприяти через опрацювання інформації розумінню Стандартів захисту правозахисників.
- Сформулювати розуміння того, що захист правозахисників – це міжнародні зобов'язання держави Україна.

МАТЕРІАЛИ:

- презентація стандартів захисту правозахисників, відео Лілії Гемеджі, ноутбук, колонки, проектор, роздатковий матеріал, опис 5 стандартів, стікери, дошка чи фліпчарт.

ІНСТРУКЦІЇ:

- Повідомте, який захист мають правозахисники в міжнародній практиці. Коротко розкажіть про стандарти захисту правозахисників.
- Запропонуйте ознайомитися з [5 стандартами захисту правозахисників](#) (Додаток 1, сторінка 46) та обговорити зміст стандарту. Запитайте у учасників, чи здатні вони навести приклади дотримання чи порушення такого стандарту по відношенню до правозахисників.

- Попросіть переглянути [коротке відео](#) за участю кримської адвокатки Лілії Гемеджі та визначити, який із стандартів захисту унаочнюється змістом повідомлення.
- Розмістіть символи 5 стандартів на фліпчарті та проведіть анонімне опитування за допомогою стікерів з цифрами відповідно до запропонованої вами нумерації стандартів.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

- Що з отриманої інформації, на їхню думку, вказує на ризики діяльності правозахисниці?
- З боку кого існує загроза для правозахисниці?
- Чи є механізми захисту діяльності правозахисниці та її «клієнтів»?
- Як саме зобов'язана діяти держава у таких випадках?

ПОРАДИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВПРАВИ:

На цьому етапі тренер, використовуючи принцип Конструктора, обирає стандарти й кейси, що їх вважає актуальними для аудиторії, з якою працює. Вправа носить ознайомчий характер алгоритму аналізу під час наступного завдання.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПОДАЛЬШИХ ДІЙ:

За запропонованим попередньо алгоритмом розгляду інформації та співвідношення її зі стандартом захисту правозахисників підготуйте інформаційні «кейси» до стандартів, використовуючи більш ускладнену інформацію.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ:

Додаток 1, Стандарти захисту правозахисників. Повний перелік стандартів доступний на сторінці 14-15 цього посібника.

ВПРАВА. «ДЕКОДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ КЕЙСІВ ЧЕРЕЗ ОКУЛЯРИ СТАНДАРТІВ»

КОРОТКИЙ ОПИС ВПРАВИ: під час вправи учасники працюють з інформацією, аналізують її та співвідносять з описом стандартів захисту правозахисників.

Розмір групи: 12-18 осіб

Тривалість: 30 хвилин

ЗАВДАННЯ:

- Сприяти розумінню зобов'язань держави згідно міжнародним документам.
- Проінформувати про види правозахисної діяльності.
- Виробити ставлення до правозахисної діяльності.

МАТЕРІАЛИ:

- 4 конверти з кейсами, що висвітлюють принципи й стандарти захисту й підтримки правозахисної діяльності, листи фліпчару, клей

ІНСТРУКЦІЇ:

- Об'єднайте учасників в 4 групи й проінструктуйте їх для роботи в групах, що передбачає ознайомлення з коротким описом 5 стандартів захисту правозахисників і змістом 1 із запропонованих кейсів (обрати потрібний кейс можна у наступному розділі)
- Запропонуйте учасникам на основі аналізу змісту кейсів визначити, які саме стандарти захисту було порушено, й зробити позначку біля відповідного символу.
- Підведіть підсумки голосування, попросіть учасників висловити власні міркування та почніть обговорення.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

- Про які види правозахисної діяльності героїв дізналися з матеріалів?
- Чим керувалася група, коли визначала стандарт, що ним було знехтувано?
- Які з запропонованих у кейсах матеріали допомогли визначитися?
- У який спосіб стандарт захищає правозахисників?
- Що необхідно зробити задля посилення ролі стандартів у країні – як домагатися виконання взятих державою зобов'язань?

ПОРАДИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВПРАВИ:

Під час заняття учасникам пропонується опрацювати у запропонований нижче спосіб не всі 5 кейсів до відповідних стандартів, а лише один чи два на вибір тренера. Водночас варто зауважити, що за запропонованим алгоритмом тренер може обрати будь-який інший зі стандартів захисту й підтримки правозахисної діяльності, використовуючи для унаочнення стандарту як матеріали з посібника, так і власні додаткові матеріали.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПОДАЛЬШИХ ДІЙ:

Наступні навчальні цілі пов'язані з формуванням ставлення до правозахисної діяльності та формуванням поведінкових моделей солідарності на підтримку правозахисників.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ: 4 конверти з кейсами. Кейси знаходяться в розділі **НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ Й КЕЙСИ, ЩО ВИСВІТЛЮЮТЬ ОКРЕМІ ПРИНЦИПИ Й СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ Й ПІДТРИМКИ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ** цього посібника.

ВПРАВА. «ПРАВА ЛЮДИНИ ПОЧИНАЮТЬСЯ З ТЕБЕ»

КОРОТКИЙ ОПИС ВПРАВИ: вправа має на меті узагальнити знання, отримані внаслідок виконання попередніх вправ

Розмір групи: 12-18 осіб

Тривалість: 30 хвилин

ЗАВДАННЯ:

- формування ставлення до правозахисної діяльності;
- сприяння створенню поведінкових моделей солідарності на підтримку правозахисників.

МАТЕРІАЛИ:

- маркери, презентація, таблиця

ІНСТРУКЦІЇ:

- Запропонуйте прочитати висловлювання Елеонори Рузвельт про права людини.
- *«Права людини починаються з дуже малих місць, зовсім близько від дому. Ці місця такі маленькі, що їх не знайти на жодній мапі світу. Але ці місця – цілий світ для окремої людини: будинок, де вона живе, школа, коледж або університет, де навчається, завод, ферма чи офіс, де вона працює... Це ті місця, де кожен чоловік, кожна жінка і кожна дитина домагаються рівного для всіх правосуддя, рівних можливостей, поваги й гідності без дискримінації. Якщо ці права нічого не вартуватимуть там, то вони навряд чи будуть значущими деінде. Якщо всі громадяни не діятимуть узгоджено, щоб домогтися дотримання прав людини поруч зі своїм будинком, чи відбудуться зміни у великому світі?»*
- **Обговоріть:**
 - Про що саме йдеться у фразі: «Права людини починаються з дуже невеликих місць, зовсім близько від дому»?
 - Чому, якщо наші права закріплені в Конституції та законах, політик говорила про необхідність домагатися їхнього дотримання та захисту? Хто має захищати наші права?
 - Як Ви розумієте останнє речення з процитованого фрагменту: «Якщо всі громадяни не діятимуть узгоджено, щоб домогтися дотримання прав людини поруч зі своїм будинком, чи відбудуться зміни у великому світі?»
- Попросіть учасників поміркувати й написати на картках пропозиції з приводу того, які солідарні дії на підтримку правозахисників можуть запропонувати громадяни.
- Проаналізуйте спільно з усією групою запропоноване.

- Використайте цитати колишніх українських політв'язнів про важливість написання листів для унаочнення впливу сил солідарності на підтримку дій правозахисників.
- Попросіть учасників запропонувати ідеї щодо того, як можна особистими діями «тут і зараз» продемонструвати своєму мережевому оточенню власну солідарність з правозахисниками.
- Коротко підведіть підсумки заняття та запропонуйте учасникам відрефлексувати власні враження і здобутки, повернувшись до таблиці вправи «Ознаки тих, кого називають правозахисниками» (дивись Вправу «Ознаки тих, кого називають правозахисниками»)

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

- Чи змінилися ваші відповіді у таблиці?
- Якщо змінилися, то чому?
- Що нового ви дізналися про правозахисників?
Що нового – про права людини?
- Як змінилося або не змінилося ваше ставлення до правозахисників?
- Хто, на вашу думку, відповідає за дотримання міжнародних принципів і стандартів захисту й підтримки правозахисної діяльності?
- До яких дій можуть вдатися громадяни, якщо держава не виконує своїх зобов'язань?

ПОРАДИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВПРАВИ:

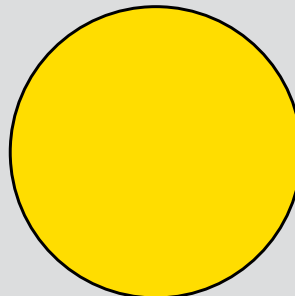
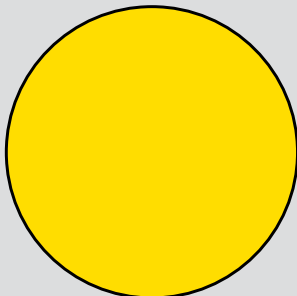
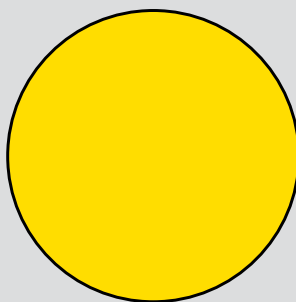
Ця вправа спрямована на усвідомлення проблеми й формування особистого ставлення до неї, тому надайте більше часу учасникам для висловлювань.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПОДАЛЬШИХ ДІЙ:

Можливо, організація акцій солідарності для захисту правозахисників як в Україні, так і в світі, відповідно до викликів на момент проведення тренінгу.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ: немає.

**НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ,
ДОДАТКИ Й КЕЙСИ, ЩО
ВИСВІТЛЮЮТЬ ОКРЕМІ
ПРИНЦИПИ Й СТАНДАРТИ
ЗАХИСТУ Й ПІДТРИМКИ
ПРАВОВАХИСНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ, ДОДАТКИ Й КЕЙСИ, ЩО ВИСВІТЛЮЮТЬ ОКРЕМІ ПРИНЦИПИ Й СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ Й ПІДТРИМКИ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основу кейсів становлять історії «героїв» виставкового проекту «Валізи правозахисників», а також книги «Кримський альбом: Історії правозахисників».

Цей посібник містить розробку 5 кейсів, кожен з яких розкриває один з таких стандартів: Припинити всі форми репресій; Забезпечити вільний доступ і вибір засобів масової інформації; Сприяти мирним протестам; Захищати адвокатів з прав людини; Боротися з безкарністю, забезпечувати підзвітність.

Водночас варто зауважити, що за запропонованим алгоритмом тренер/вчитель може обрати будь-який інший зі стандартів захисту й підтримки правозахисної діяльності, використовуючи для унаочнення стандарту як матеріали з «валіз», так і власні додаткові матеріали.

Для проведення заняття тренеру/вчителю пропонується використовувати додатки.

Додаток 1 містить короткий опис 5 запропонованих стандартів.

ДОДАТОК 1

СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВОЗАХИСНИКІВ ¹²

ПРИПИНИТИ ВСІ ФОРМИ РЕПРЕСІЙ

Держави зобов'язані утримуватися від будь-яких дій із залякування правозахисників або репресій проти них і повинні сприяти створенню безпечного середовища, забезпечуючи право на співпрацю з міжнародними механізмами. ООН «рішуче засуджує репресії та насильство щодо правозахисників за їхню діяльність із захисту прав людини, документування й пошук інформації про порушення прав і зловживання».

¹² Брошура «Права правозахисників. Принципи та стандарти захисту й підтримки правозахисної діяльності». URL: <https://almenda.org/broshura-prava-pravozaxisnikiv/>

ЗАБЕЗПЕЧИТИ ВІЛЬНИЙ ДОСТУП І ВИБІР ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Держави зобов'язані забезпечити правозахисникам «доступ і використання інформаційних технологій і засобів масової інформації на свій вибір, включаючи радіо, телебачення й Інтернет». Люди мають володіти доступом до інформаційних технологій і засобів масової інформації та використовувати їх на свій вибір. Вони не повинні потерпати від зовнішнього тиску чи зловживань державних органів влади.

СПРИЯТИ МИРНИМ ПРОТЕСТАМ

Держави мають забезпечити правозахисників «можливістю виконувати свою важливу роль у контексті мирних протестів». Для цього вони повинні сприяти мирним акціям протесту шляхом «надання протестувальникам доступу до публічного простору та їх захисту без дискримінації, в разі необхідності, від будь-яких загроз і переслідувань».

ЗАХИЩАТИ АДВОКАТІВ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Визначення «адвокат з прав людини» застосовується до будь-якого адвоката, що надає юридичну допомогу жертвам порушень прав людини, незалежно від членства у професійній асоціації. Адвокати відіграють «важливу роль у відстоюванні прав людини» й повинні мати можливість «виконувати свої функції вільно, незалежно та без страху перед репресіями».

БОРОТИСЯ З БЕЗКАРНІСТЮ, ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ ПІДЗВІТНІСТЬ

Держави повинні «боротися з безкарністю шляхом розслідування й забезпечення відповідальності за всі напади та загрози з боку державних і недержавних суб'єктів проти будь-якої особи, групи або громадського об'єднання, що захищає права людини». Особливою проблемою є безкарність злочинів проти журналістів. Особиста небезпека журналіста й безкарність злочинів проти них спричиняють побоювання репресій і самоцензуру в усій громаді. Це послаблює демократію та позбавляє населення збалансованої інформації, необхідної людям для того, щоб робити вибір.

Додаток 2 містить біографічну інформація про власників «валіз».

ДОДАТОК 2

ОЛЬГА СКРИПНИК ТА ВІССАРІОН АСЄЄВ

Ольга Скрипник і Віссаріон Асєєв – україно-осетинська правозахисна родина.

Оля народилася 1987 року й мешкала в Криму – в місті Ялта, де жила до березня 2014 року. Навчалася та працювала у Кримському гуманітарному університеті (м. Ялта). Тоді ж занурилася в громадську діяльність, була однією з засновниць Центру громадянської просвіти «Альменда».

Після початку окупації Криму виїхала до Києва, де взяла участь у створенні Кримської правозахисної групи.

Віссаріон народився 1969 року у місті Беслан, Північна Осетія. Як громадський активіст, котрий відстоював демократію та захищав права людини, неодноразово переслідувався владою Російської Федерації.

ВОЛОДИМИР ЧЕКРИГІН

Народився у Севастополі в 1981 році. Після навчання у Києві на початку 2000-х повернувся до Севастополя, працював як професійний водолаз. Поштовхом долучитись до активної громадянської активності стали події на Майдані в Києві. В грудні 2014 року приєднався до севастопольського Євромайдану. Пізніше, разом з однодумцями, в ситуації активної фази окупації в березні 2014

р. вдався до мирного спротиву діям РФ. Володимир та його друзі захищали військові частини від захоплень, допомагали продуктами армійцям у заблокованих військових частинах, організовували акції біля Штабу ВМСУ. Після анексії влаштували окремі акції: демонстративно використовували українську символіку, вночі розмальовували центр Севастополя написами «ПТН-ПНХ».

ОЛЕКСІЙ БІДА ТА ЮЛІЯ КІШЕНКО

Олексій Біда та Юлія Кішенко народилися в Луганську й до 2014 року жили там, тоді переїхали до Києва. Їм, як співорганізаторам луганського Майдану, додому вороття немає.

Олексій з дитинства гостро реагував на приниження гідності. До правозахисту долучився, взявши участь у фестивалі DOCUDAYS UA, був

координатором фестивалю в Луганській області. Під час революційних подій виступав за ненасильницький спротив на луганському Майдані.

Юлія працювала в обласному центрі туризму й краєзнавства. Коли ж розпочалася війна, що примусило її залишити домівку, Юлія захопилася правозахистом й активною громадською діяльністю – допомогою людям, котрі постраждали під час збройного конфлікту.

РУСЛАН ХАЛАПОВ

Народився 1993 року в місті Судак. На той час батьки ще мешкали в Краснодарському краю РФ, але воліли, щоб перша дитина в родині обов'язково народилась в Криму. Згодом переїхав на півострів. Після закінчення школи в 2010 році продовжив навчання на історичному факультеті Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Завдяки науковому керівникові Віктору Ганкевичу прагнув стати науковцем, істориком, шукати правду, досліджуючи минуле. Все змінилось 26 лютого 2014 року, коли Руслан вийшов на мітинг під Верховну Раду АР Крим проти окупації півострова Російською Федерацією.

Ніколи не планував їхати за межі Криму на постійне місце проживання, бо Крим – це Батьківщина, куди кримськотатарський народ прагнув повернутись після 1944 року. Це вплинуло на рішення залишитись у Судаку після російської окупації 2014 року. Руслан кинув навчання у університеті, став працювати разом із батьком на будівництві.

Протягом двох років, що він мешкав в окупованому Криму, тривали арешти й обшуки в родичів, знайомих і друзів, зокрема, з ким брав участь у мітингу 26 лютого 2014 року під будівлею ВР АР Криму. Сума цих факторів вплинула на те, що він дійшов рішення поїхати до Києва і відновити навчання.

Оскільки у Києві більше можливостей для будь-якої діяльності, пов'язаної з висвітленням незаконних дій РФ у окупованому Криму, Руслан пішов у журналістику, попри те, що історик за фахом. Шкодує лише про те, що не в змозі зробити більше й прискорити визволення кримчан і Криму з окупантського брану.

ЯРОСЛАВ МІНКІН

Народився в Луганську, перші 17 років свого життя ріс в Ялті, але повернувся на Донбас де понад 15 років присвятив громадському активізму та соціальному мистецтву. З 2014 року живе й працює в Івано-Франківську через вимушене переселення з Луганська.

Виїхав з Луганська на початку березня 2014 року, коли проявляти свою позицію мирно, без зброї, вже було неможливо.

За освітою – вчитель трудового навчання, закінчив Луганський педагогічний університет. В 2019 році отримав ступінь магістра в УКУ на програмі «Управління неприбутковими організаціями».

Один з активних членів Літературного угруповання «СТАН», а

з 2008 року – голова правління молодіжної організації «СТАН», яка спочатку в Луганську, а згодом – в Івано-Франківську підтримувала культурне розмаїття та стала молодіжним форпостом прав людини на Прикарпатті.

На свій перший мирний протест вийшов в 15 років в Ялті, в рваних джинсах, фенечках на руках й дзвониках на ший. Тоді в 1999 році на своєму одиночному пікеті вимагав суду над КПСС.

Починаючи з 2004 року організував кілька сотень акцій протесту в Луганську та Києві. Разом з друзями та однодумцями боролися з безкарністю під стінами міліції, бібліотеки, прокуратури, управління культури та освіти, СБУ, секретаріату Президента, СІЗО, Верховною радою й іншими державними структурами. Ідентичність правозахисника почала формуватися вже в 2010 році, коли потрапив на програму «Розуміємо права людини» для молоді. В той свій перший тиждень навчання раптом відчув силу неформальної освіти й потрохи став долучатися до формування нового свідомого покоління активісток й активістів.

ДОДАТОК 3

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ОПИТУВАННЯ

Назва документу, що декларує права людини	Особливе право, що повинні мати всі діти	Пісня/ фільм/ книга про права людини
Право, якого в твоїй країні позбавлені люди	Право людини, якого позбавили тебе особисто	Організація, яка бореться за права людини
Обов'язок, який ми всі маємо щодо власних людських прав	Приклад дискримінації	Право, якого іноді позбавляють жінок
Людина, котра бореться за права людини	Порушення права на життя	Приклад того, як чиєсь право на недоторканність особистого життя може бути порушене
Право людини, якого часто позбавлена молодь	Група людей у твоїй країні, чию свободу від дискримінації часто порушують	Приклад порушення права на безпечне навколишнє середовище у твоєму суспільстві

ДОДАТОК 4

ДЕВЯТЬ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

ПРАВА ЛЮДИНИ = КОНКРЕТНИЙ ПЕРЕЛІК, А НЕ БУДЬ-ЯКА ЗАБАГАНКА	Права людини – це перелік конкретних прав, а не будь-яка потреба людини, що до неї можна додати фразу «я на це маю право». Хоча права людини й базуються на людських потребах, вони не є персональною вседозволеністю, що ґрунтується на потребах якоїсь окремої особи. Наприклад, коли ми чуємо «я маю право на дешевий проїзд у транспорті», «я маю право на безкоштовне навчання в університеті», «я маю право на самозахист», «я маю право курити, бо це моє здоров'я» тощо – ці заклики майже не торкаються сфери прав людини. Коли ж насправді йдеться про права людини – треба, передусім, розглянути права, вміщені у Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права й Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права.
ПРАВА ЛЮДИНИ = СТАНДАРТИ	Права людини – це мінімальні стандарти для забезпечення гідного життя всіх людей. Кожна окрема держава може визначати і застосовувати вищі (загальні) чи більш конкретні стандарти. Приміром, право на працю мають усі люди, але від економічних можливостей кожної країни залежать умови, що забезпечують це право. На схожих підприємствах в Англії чи в Болгарії такі умови можуть виглядати по-різному. Ще приклад. Всі мають право на житло, але технічні характеристики цього житла в Німеччині, Алжирі чи Україні різні. І мінімальний стандарт відповідно до права визначається в цих країнах їхніми урядами.

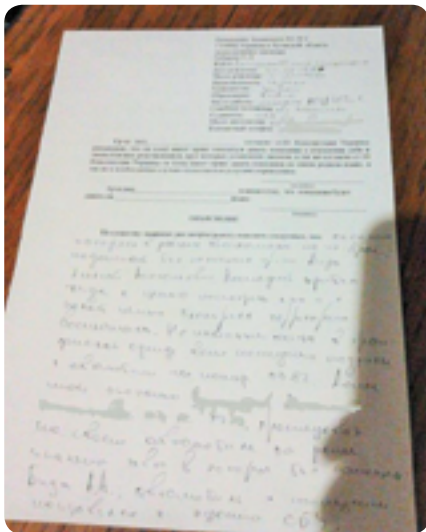
ПРАВА ЛЮДИНИ = НЕ МАЄ «ВІРНИХ» РІШЕНЬ У ВСІХ СИТУАЦІЯХ	Права людини не є сталою та завершеною концепцією. Вони повсякчасно розвиваються, оскаржуються і вдосконалюються. Вчені, політики, громадські активісти намагаються порозумітися, сперечаються, розробляють сучасні ідеї, пропонують нові аргументи. Окрім того, людська спільнота теж розвивається, суспільство прогресує — виникають нові сфери життя, де також постає питання про реалізацію прав людини, зокрема — така всесвітня система комп'ютерних мереж, як Інтернет. Тому на практиці нерідко трапляється так, що в ситуації порушення прав людини не можна віднайти «єдине вірне рішення».
ПРАВА ЛЮДИНИ = НЕДИСКРИМІНАЦІЯ	Із поняттям «права людини» тісно пов'язаний принцип недискримінації. Дискримінація — це позбавлення, виключення, обмеження певного права людини для окремої особи чи групи через наявність у них певних ознак. Водночас перевага у реалізації права надається іншій особі чи групі, які цих ознак позбавлені. Дискримінація має місце, коли до людей ставляться менш прихильно, ніж до інших осіб у схожій ситуації лише тому, що вони належать до певної групи чи категорії людей. Їх можуть позбавляти права (дискримінувати) через їхній вік, інвалідність, етнічну приналежність, політичні переконання, расу, релігію, стать чи гендер, сексуальну орієнтацію, мову, культуру й за низкою інших мотивів. Дискримінація, що нерідко є результатом упереджень і стереотипів, робить людей безпорадними, заважає їм стати активними громадянами, обмежує їхній розвиток і доступ до роботи, до послуг сфер охорони здоров'я, освіти та іншого. Дискримінація забороняється за ознакою статі, раси, кольору шкіри тощо, оскільки всі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності та правах.

ПРАВА ЛЮДИНИ = ЦІННОСТІ	Концепція прав людини ґрунтується на двох основних цінностях. Перша — це людська гідність, друга — рівність. Права людини визначають базові норми, необхідні для того, щоб жити з почуттям гідності, і в цьому всі люди рівні. Не можна виокремлювати когось. Або перефразуюмо — рівні умови для всіх, щоб всі мали гідне життя. З цих двох основних цінностей постають багато інших. Свобода: оскільки людська свобода становить важливу частку людської гідності, то позбавлення чи обмеження свободи принижує людську гідність. Повага до інших: відсутність поваги до інших зачіпає людську гідність. Недискримінаційне ставлення: відношення до людей без судження про їхні фізичні (чи інші) ознаки засвідчує повагу до їхньої гідності. Толерантність: оскільки толерантність засвідчує шанобливе ставлення до неоднаковості різних людей, це підкреслює їхню гідність. Справедливість: оскільки люди всі рівні (бо є представниками роду людських істот), то всі заслуговують на справедливе ставлення.
ПРАВА ЛЮДИНИ = ІСНУЮТЬ БЕЗ «ОБОВ'ЯЗКІВ ЛЮДИНИ»	Деякі філософи, політики, активісти недержавних організацій аргументують необхідність говорити не лише про права, а й про так звані «обов'язки людини». Багато правозахисників проти цієї ідеї. Якщо рухатися у напрямку існування особливих обов'язків людини як невід'ємної частини прав людини, то є великий ризик зловживання правами людини й порушення їх. Уряди країн можуть почати спекулювати на понятті «обов'язки» й вимагатимуть «надання» прав людини у залежності від якихось «обов'язків», регламентованих державою. У цьому разі ідея універсальності та невід'ємності прав людини вже за фактом її народження людиною втрачить сенс. Єдині обов'язки, наявні у концепції прав людини, — відповідальне ставлення кожної людини до прав інших осіб (не зневажати права людини й не надавати перевагу своїм або чужим правам).

ПРАВА ЛЮДИНИ = МАЮ НЕ ЛИШЕ Я, А Й ВСІ ІНШІ	Дотримання власних прав людини не повинно зазіхати на користування правами для інших. Тобто права людини є не лише «у мене», а й у всіх інших осіб у рівній мірі. Якщо «я» можу вимагати поважати «мої права людини», значить, це ладний зробити й будь-хто інший відносно мене. Наприклад, якщо «я» порушую право іншої людини на життя, то моє право на свободу обмежуватиметься державою. Або якщо я не поважаю чийсь право на приватне життя, моє право на свободу висловлювання думки буде призупинено. На індивідуальному рівні кожна людина повинна поважати права іншої особи.
ПРАВА ЛЮДИНИ = ОБОВ'ЯЗОК ДЕРЖАВИ	Міжнародне право в галузі прав людини покладає на держави зобов'язання із захисту прав людини. Визнання прав людини означає не лише право на їх здійснення, а й дотримання державою певних зобов'язань. Повага прав людини передбачає невтручання держави у здійснення прав людини й утримання від обмеження прав. Зобов'язання щодо захисту прав людини вимагає від держави не санкціонувати правопорушень. Реалізація прав людини зобов'язує державу гарантувати безперешкодне здійснення базових прав людини.
ПРАВА ЛЮДИНИ = МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ	Якщо права людини було порушено, то існують певні механізми захисту. Зокрема, можна повідомити пресу, написати звернення до депутата парламенту чи президента, проінформувати правозахисні недержавні організації та заручитися їхньою допомогою. Можна звернутися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Одним з поширених механізмів захисту є звернення до суду. На національному рівні відстоюють права людини національні суди (тому що міжнародні документи із захисту прав людини, ратифіковані країною, входять до національного законодавства). Якщо ж сама держава свідомо порушує права людини й людині, котра живе в цій країні, більше немає до кого звертатися із оскарженням, то починає діяти механізм міжнародних судів.

КЕЙС
«ПРИПИНИТИ ВСІ
ФОРМИ РЕПРЕСІЙ»

З розповіді:

Олексій Біда поїхав фільмувати (робити стрім) захоплення СБУ.

Юля (його дружина) була в саду, коли інтуїція штовхнула її підійти до телефону. Цієї миті пролунав телефонний дзвінок, дівчина з того боку називалася Наталкою та мовила, що її чоловік бачив, як Олексія, із зав'язаними руками, під дулом автомата, відвезли в бік СБУ. Телефон в руках Юлії розсипався на друзки, вона зібрала апарат, одяглася і поїхала до СБУ. Телефонного зв'язку зі знайомими не було.

Юлю сповістили, що якщо буде повідомлення, – є шанс. Вона стала телефонувати знайомим телевізійникам. Телефонувала з кафе, але через певний час кафе зачинилося.

Разом з Костянтином Реуцьким Юля пішла до поліції, де написала заяву. Олексій через кілька годин зателефонував і сказав, що перебуває в СБУ. Чекали на нього під будівлею СБУ до 24.00.

Олексія піддавали тортурам та жорсткому поводженню. Воліли, щоб він викупив власне життя інформацією, ждали дізнатися про активістів Майдану. Телефонували знайомі проросійських поглядів, турбувалися за Олексія, щиро прагнули підтримати.

Наступного дня до обіду Олексія випустили.

Юлія Біда / СБЕРПРОСМОТОВ / 10.04.2017

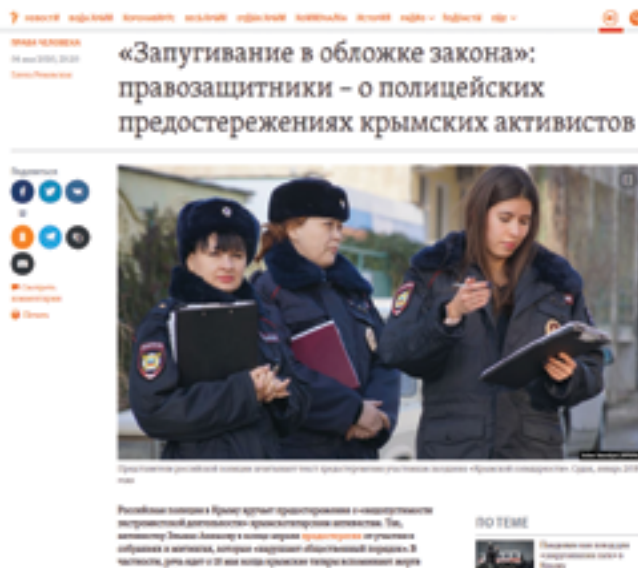
3 мая 2016 года – вторая годовщина с того дня, когда мне позвонили и сказали: «Это Юли! Люди в камуфляже повели вашего мужа со связанными руками и под прицелом автомата, посадили в машину и увезли». С этого началась небольшая борьба за жизнь и здоровье моего – тогда еще будущего – мужа. Вот история плена. Женский взгляд.

Утро.

Тогда была «горячая» пора. Были захвачены все административные здания в Луганске. Я уже ходила без желто-голубой ленты на рукаве. Не спорила о взглядах со случайными людьми. Но жизнь продолжалась, и я решила посадить цветы во дворе нашего дома.

Убогий день начался с похода на рынок. Пока покупала нужные вещи, позвонили и сказали, что толпа чرسойских митингующих избивает одного нашего парня. В городе становилось жарко.

Скрін статті
«Плен мужа.
Женский взгляд»

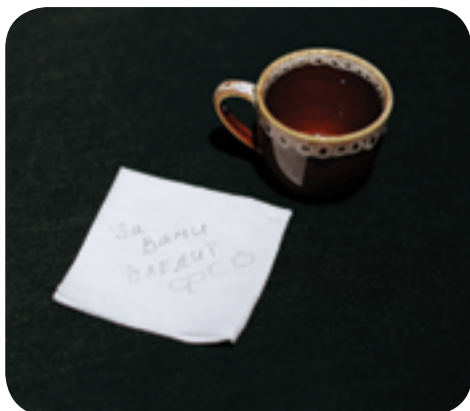
Російська поліція в Криму передає застереження про «неприпустимість екстремістської діяльності» кримськотатарським активістам. Як-от, активістку Ельмаз Акімову наприкінці квітня застерегли від участі у зібраннях і мітингах, що «порушують громадський порядок». Зокрема, йдеться про пам'ятний день 18 травня, коли кримські татари згадують жертв депортації 1944 року.

<https://ru.krymr.com/a/pravozashitniki-o-rossiyskih-policeyskih-preduprezhdeniyah-krymskih-aktivistov/30591984.html>

За ґратами на території Російської Федерації перебувають понад сотні українських громадян (більшість з яких - кримські татари), котрі міжнародними правозахисними організаціями визнані політичними в'язнями.

У травні 2014 року Валентина Потапова, котра мала активно негативну позицію щодо подій «Кримської весни», впала у вічі ФСБ. Її діяльність полягала у тому, що вона тлумачила студентам сенс ситуації «Кримської весни» з позиції міжнародного права й надавала допомогу тим молодим людям, котрі воліли, залишивши навчання у вишах Криму, продовжити його у вишах материкової України. Одного разу колишній учень зателефонував їй та запросив «на каву». Під час нейтрально-дружньої розмови він взяв серветку й написав «За Вами слідкує ФСБ...».

Він жадав допомогти, він дуже бажав попередити... В цей час Кримом вже пішла хвиля арештів (Олег Сенцов, Олександр Кольченко тощо), і, як з'ясувалося пізніше, на Валентину Потапову її колега по кафедрі вже написала донос у ФСБ.

Володимир Балух – український громадський активіст, політичний в'язень путінського режиму.

На початку тимчасової окупації Криму Росією демонстративно відмовився від російського громадянства, залишився громадянином України.

У грудні 2013 року Володимир підняв український прапор над власною оселею. Прапор окупаційна влада знімала й вилучала двічі. 29

листопада 2016 року Балух розмістив табличку «Вулиця Героїв Небесної сотні 18» на стіні свого будинку. Брав активну участь у проукраїнських акціях. Безперестанку наражався на тиск з боку окупаційної влади.

У грудні 2016 р. Володимира заарештовували, а в серпні 2017 року окупаційний суд засудив його до 3 років і 7 місяців колонії загального режиму

7 вересня 2019 року Володимира Балуха було звільнено під час обміну полоненими між Україною і РФ.

З початком Євромайдану в Криму з'явилися листівки із зображеннями активістів, котрих назвали «зрадниками інтересів Криму». Невдовзі по всьому Криму стали демонструвати відеосюжет про «зрадників Криму». А листівки нерідко розміщали неподалік від помешкань активістів.

URL: <https://www.segodnya.ua/regions/krym/Vse-podrobnosti-skandala-vokrug-videorolika-o-predatelyah-s-Maydana-v-Krymu-495375.html>

**КЕЙС
«ЗАБЕЗПЕЧИТИ
ВІЛЬНИЙ ДОСТУП
ТА ВИБІР ЗАСОБІВ
МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ»**

Володимир Чекригін: «Влітку 2014 народилася ідея зробити трафарет “ПТН- ПНХ” і штампувати ці написи на асфальті в місті. Після першої спроби натрапили на пост у соцмережі зі світлиною нашого напису з коментарем автора, де він писав, наскільки радий був побачити це у Севастополі, що тепер він переконаний, що не один такий у місті. Тож зрозуміли, що це є важливою справою. А ще усвідомили, що не всі вловлюють значення аббревіатури, тому вирішили зробити напис повним «Путін – хуйло».

Згодом, у вересні 2014 ці трафарети стали головною причиною виїзду з Криму. Під час нового малю-

вання нас затримали. Але на той час вже було розуміння, що, рано чи пізно, але це має статися – якщо не за трафарети, то через щось інше.». (відео 2.30. -3.00)

URL: <https://youtu.be/tioOF6qZYHQ>

«Півострів страху: хроніка окупації і порушення прав людини в Криму»

Ця публікація презентує результати роботи зі збирання фактів порушення міжнародного права через окупацію території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь (Україна) військами Російської Федерації, а також порушень прав людини на тимчасово окупованій території Криму, в період з лютого 2014 до березня 2015 років. URL: <https://precedent.in.ua/wp-content/uploads/2016/05/1430823389.pdf>

Цитата: «Окупація Криму супроводжувалася «зачисткою» інформаційного простору, перш за все телебачення. Так, з 3 березня 2014 року була відключена від

ефірного мовлення найбільша опозиційна телерадіокомпанія «Чорноморська», а 9 березня були відключені від ефірного мовлення всі українські телеканали на території Криму»

Журналісту Тарасу Ібрагімову був заборонений в'їзд в РФ до 31.05.2024 року.

У постанові (фото), яку вручили Тарасу Ібрагімову на адмінкордоні Криму з Херсонською областю, зазначено, що йому заборонили в'їзд до Росії і Криму до кінця травня 2024 року. За словами журналіста все від-

бувалося ввічливо, проте зрозумілого витлумачення того, що є причиною заборони, немає ані в постанові, ані в усному поясненні.

Стаття про заборону на в'їзд до Криму Тарасу Ібрагімову URL: <https://ru.krymr.com/a/news-resheniye-o-zaprete-na-viezd-v-krim-tarasy-ibragimovy-nezakonnoe/30384579.html>

У листопаді 2018 року російська ФСБ до 2028 року заборонила українській журналістці Олені Савчук, котра теж співпрацювала з Крим.Реалії, в'їжджати в Крим і сусідню Росію.

18 лютого 2019 року фотографу Аліні Смутко, котра співпрацювала з Крим.Реалії, також заборонили в'їзд до анексованого Росією Криму до 2028 року. Причиною заборони Смутко назвала свою професійну діяльність.

Під час Євромайдану 2013/2014 року, українські СМІ переважно ігнорували обговорення та висвітлення подій в країні. Тоді активісти в Криму (м.Ялта) організували акції для привернення суспільної уваги до важливих для розвитку держави тем. Обговорення відбувалось просто неба.

«Оскільки я працюю журналістом, у мене обов'язково є прес-карти, редакційні посвідчення, акредитації тощо. Це – лише маленька частка моєї роботи, але ці документи повсякчасно нагадують мені про те, хто я, звідки я, в чому мій професійний обов'язок, як журналіста з Криму. Це – окрема відповідальність, адже я спроможний ставити питання від імені тих, хто поки обмежений у висловленні своїх думок», – Руслан Халапов

Увага
23.07.2004
11.40

3. Російський політтехнолог Гліб Павловський заявив, що його зв'язують «дружні» відносини з головою адміністрації президента Віктором Медведчуком. Про це Павловський повідомляє в інтерв'ю «5 каналу».

Коментар. Відсутній до всієї інформації з даної теми.

Темник – в 2001–2004 роках щоденна закрита директива керівництву українських ЗМІ з детальними інструкціями щодо того, яким чином слід висвітлювати в новинах політичні події в Україні. Назва «темник» походить від початкової назви цього документу, терміну «Теми тижня» (рос. «Темы недели»), запровадженого в обіг на початку 2000-х років в Росії тамтешніми політтехнологами. Важливо зазначити, що темники не є рекомендаціями, вони набагато ближче за змістом до наказів.

*розшифрування основних понять темників, що подає [Українська правда](#):

Коментар	Пояснення
Тема важлива і актуальна.	Насправді означає, що цю новину треба опублікувати.
Подія важлива і актуальна. Аналітики вважають, що ЗМІ акцентують увагу на інформації, виділеній п/ж.	Насправді означає, що треба зацентувати чи процитувати текст, позначений напівжирним шрифтом.
Буде надано додатково.	Аналітики думають над репрезентацією теми, оскільки не знають, чим завершиться розвиток події.
Відсутній.	Цю новину давати заборонено.
Відсутній до всієї інформації з цієї теми.	Категоричніша форма заборони новини.
Відсутній абсолютно до всієї інформації з цієї теми.	Найвища форма заборони інформації про події.

Цензура стала невід'ємною часткою утисків свободи слова в Криму. вона проявляється в формі усних і письмових вимог від представників влади про видалення тих чи інших матеріалів з медіа, вилучень тиражу газети, відмов оформляти підписку на видання, рекомендаційних листів до редакції з вказівками про зміст

контенту, у забороні на українську музику й вимогах вилучити звістку про таку заборону.

Приклади:

Наприкінці квітня 2014 року журналістам кримськотатарської редакції Державної ТРК «Крим» заборонили транслювати в ефірі матеріали, де були присутні лідер кримських татар Мустафа Джемільєв, глава Меджлісу Рефат Чубаров, члени Меджлісу кримськотатарського народу.

23 вересня 2015 року прокурора Криму Наталія Поклонська рекомендувала ЗМІ не використовувати в матеріалах слово «Меджліс». Рекомендаційні листи з такою вказівкою надійшли до кількох редакцій півострова.

Наприкінці березня 2016 року Анастасія Сіліна, продюсер однієї-єдиної музичної радіостанції, що мала редакцію на півострові, – «Море» – розповіла, що в Криму забороняють ставити в ефір українських виконавців. Як-от, на її радіостанції заборонені українська співачка Руслана, український музичний колектив «Воплі Відоплясова», кримськотатарська співачка Джамала і пісня «Воїни світла» білоруської музичної групи «Ляпис Трубецкой»

URL: <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/02/chronology-of-pressing-the-freedom-of-speech-in-crimea-rus.pdf>

КЕЙС
«СПРИЯТИ МИРНИМ
ПРОТЕСТАМ»

Прапори України з Криму часів Євромайдану. З валіз Володимира Чекригіна, Валентини Потапової, Ольги Скрипник та Віссаріона Асєєва

2014 р. Флешмоб до Дня прапора в окупованому Криму.

З валізи правозахисників Ольги Скрипник і Віссаріона Асєєва (Крим).

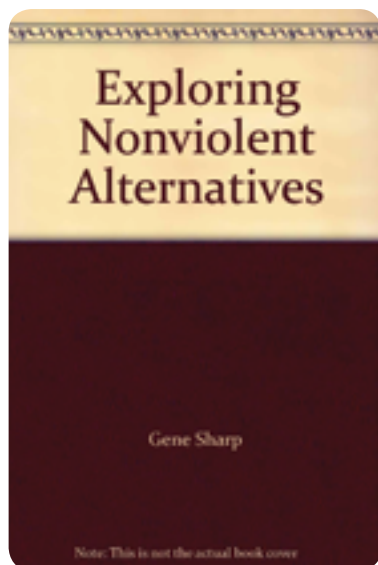
Дідусь Олі був військовим радянських часів і не підтримував Майдан, довіряючи російській пропаганді. В січні 2014 року Віссаріон вирішив їхати до Києва й приєднатися до учасників протесту на Майдані. Під час проводів Віссаріона старий простягнув йому каску, звичайну каску будівельника. «Попри різні

погляди, ми лишалися родиною, воліли зберегти один одного. Для дідуса було головним, щоб Віссаріон повернувся живим», – згадує Оля.

«Наша традиція – це свобода!», – таким був лозунг найбільшого в історії України маршу рівності в Києві 2019 року. У Марші рівності вперше взяли участь понад 30 організованих колон, зокрема. колони ЛГБТ + військові, ЛГБТ + люди з інвалідністю, батьки ЛГБТ + діти, Центр громадського здоров'я МОЗ України

тощо. До Маршу долучилося понад 8 000 осіб. URL: <https://ua.news/ua/na-marsh-rivnosti-u-kyievi-vyjde-rekordna-kilkist-uchasnykiv/>

З валізи Юлії Кіщенко та Олексія Біді
Обкладинка книги Джина Шарпа
«Вивчення ненасильницьких альтернатив».

26 лютого 2014 року поблизу будівлі Верховної Ради АРК у Сімферополі. Після революційних подій 2013–2014 років керівництво Криму публічно заявило про можливість розгляду питання щодо виходу Криму зі складу України. Такий крок місцевої влади спровокував дві акції протесту. До проукраїнському мітингу приєдналися Меджліс кримськотатарського народу, «Євромайдан-Крим» і фанати сімферопольського футбольного клубу «Таврія».

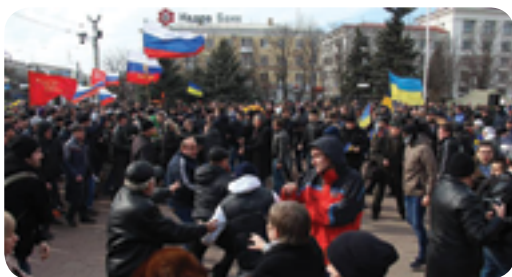
URL: https://zmina.info/ru/articles-ru/sprava_26_ljutogo_rosija_ne_maje_prava_rozsliduvati_podiji_pid_krimskim_parlamentom/

Сервер Караметов в День пам'яті жертв депортації був затриманий російською міліцією за те, що влаштував одиночний пікет з прапором і світлинами родичів біля пам'ятника Леніну в м. Сімферополь. 2017 р.

URL: <https://crimeahrg.org/ru/v-den-pamyati-zhertv-deportatsii-v-kryimu-grubonarushalas-svoboda-mirnyih-sobraniy/>

9

березня 2014 року луганчани зішлись в центрі міста біля пам'ятника Тарасові Шевченку, щоб вшанувати Кобзаря в 200 річні роковини його народження. «Борітеся – поборете!» – лунало над площею. Через 20 хвилин після початку мітингу натовп місцевих прихильників Росії, рясно насичений привезеними «тітушками», напав на мирне зібрання ...

URL: <https://informator.media/archives/147511>

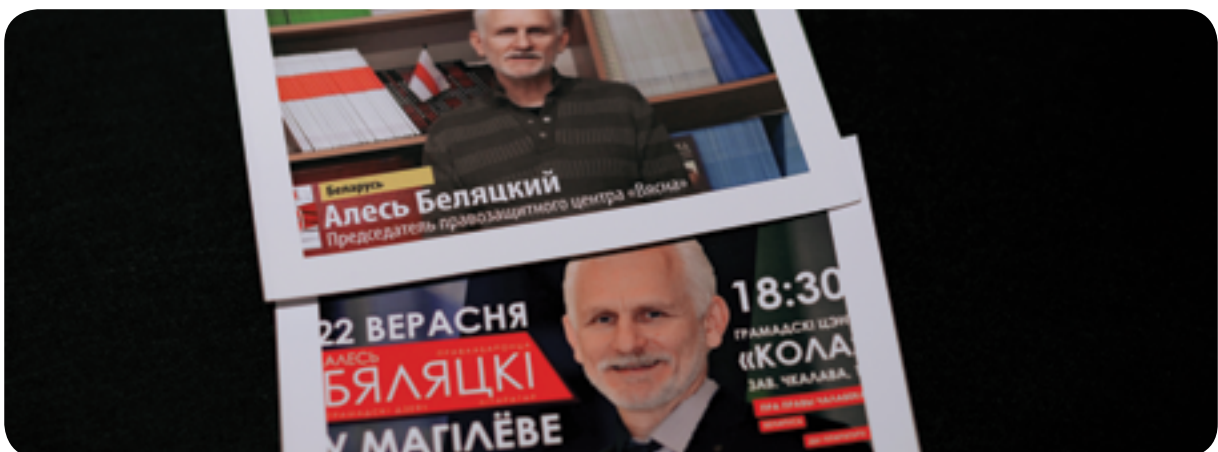

Алесь Беяцкі – білоруський правозахисник, голова правозахисного центру «Вясна», колишній політв'язень, «в'язень сумління», та світлини з різних маршів протесту проти визнання офіційних результатів виборів президента Білорусі в 2020 році.

URL:

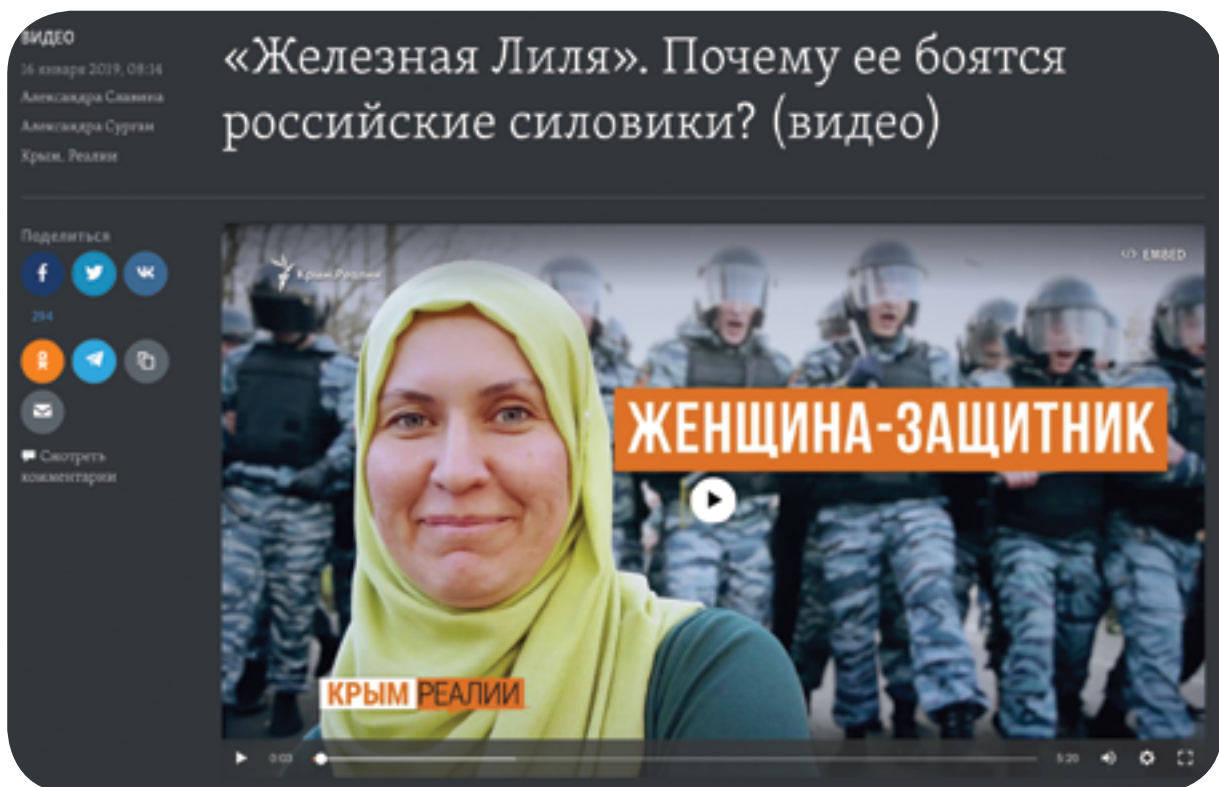
<https://censoru.net/2020/09/13/belarus-ohvatili-masshtabnye-marshi-geroev-k-rezidencii-lukashenko-stjanuli-voennuju-tehniku-prozvuchali-vystrely.html>

[tehniku-prozvuchali-vystrely.html](https://censoru.net/2020/09/13/belarus-ohvatili-masshtabnye-marshi-geroev-k-rezidencii-lukashenko-stjanuli-voennuju-tehniku-prozvuchali-vystrely.html)

**КЕЙС
«ЗАХИЩАТИ
АДВОКАТІВ З
ПРАВ ЛЮДИНИ»**

Відео «Залізна Лілія». Чому її бояться російські силовики?»

URL: <https://ru.krymr.com/a/video-istoriya-lili-gemedzhi/29710622.html>

Лілія Гемеджі — одна з небагатьох юристів, які в умовах анексії беруться за політичні справи. Після подій 2014 року в Криму один за одним відбувалися обшуки і затримання незгодних з російської анексією.

В 2018 році Українська гельсінська спілка з прав людини, Регіональний центр прав людини випустили доклад, який містить аналіз ситуації з дотриманням прав адвокатів в умовах збройного конфлікту на території АР Крим та міста Севастополя, а також в окремих районах Донецької та Луганської областей України за період 2014 -2018 роки.

В ньому зібрані факти, що підтверджують справжній стан інституту адвокатури на окупованих територіях, а також стан справ із захистом професійних прав адвокатів з окупованих територій з боку органів адвокатського самоврядування України.

Доклад «Адвокаты в оккупации»
https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/1_Advocates_occupation_2018.pdf

Скріншот зі статті Крим Реаліті. URL:

<https://ru.krymr.com/a/news-advokat-kurbedinov-presledovanie-iz-za-dela-ukrainskih-voennih/29641628.html>

Еміль Курбедінов — кримський адвокат, переважно здійснює професійний захист за політично вмотивованими адміністративними та кримінальними справами.

Після 2014 року з боку окупаційної влади на Е. Курбедінова неодноразово здійснювався тиск у зв'язку з його професійною діяльністю. Такі випадки були зафіксовані, в тому числі, міжнародною правозахисною організацією Amnesty International.

Мустафаєв Сервер Рустемович — правозахисник, громадський журналіст, засновник і координатор громадського об'єднання «Кримська солідарність».

Народився 5 травня 1986 року, жив в Бахчисараї. Має чотирьох малолітніх дітей.

Під вартою з 21 травня 2018 року.

Засуджений до 14 років колонії суворого режиму.

Сервер Мустафаєв проводив активну громадську діяльність в Бахчисараї. Організовував дитячі свята, громадські заходи, допомагав малозабезпеченим сім'ям. З 2014 року, почав активно допомагати сім'ям, позбавленим батьків.

В місті Судак, 27 січня 2018 року, співробітники російського ОМОНу перервали засідання громадської організації «Кримська солідарність», на якому був присутній Сервер Мустафаєв. Співробітники поліції протримали учасників в приміщенні близько 7 годин і письмово відібрали персональні дані, зробивши це умовою для виходу з будівлі.

21 травня 2018 року біля 7 ранку силовики провели обшук в будинку Сервера Мустафаєва, після чого його заарештували.

Засуджений до 14 років колонії суворого режиму за ч. 2 ст. 205.5 («Участь в діяльності терористичної організації»), ч. 1 ст. 30 і ст. 278 КК РФ («Приготування до насильницького захоплення влади»).

**КЕЙС
«БОРОТИСЯ З
БЕЗКАРНІСТЮ,
ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ
ПІДЗВІТНІСТЬ»**

Активістці погрожують зґвалтуванням після викриття плагіату в дисертації Шкарлета

Дата: 07 Жовтня 2020

A+ A-

Щоб отримувати корисні матеріали, підпишіться на розсилку

Підписатися

Активістка, голова ГО "Точка росту, освіти і науки" та координаторка антиплагіатної ініціативи "Дисергейт" Світлана Благодетельська-Вовк заявляє про погрози зґвалтуванням та переслідуванням, які розпочалися після того, як вона публічно викрила плагіат у наукових працях тимчасового виконувача обов'язків міністра освіти і науки Сергія Шкарлета.

Про це вона **розповіла** сьогодні під час пресконференції в Інтерфаксі, повідомляє ZMINA.

НОВИНИ

24 Грудня 2020

У Росії Дума дозволила блокувати YouTube, Facebook і Twitter за модерацію російських ЗМІ

Фонд "Демініціатив" звинувачує Офіс президента в маніпулюванні соціологією

Кабмін дозволив білорусам перебувати в Україні до 180 днів протягом року

"ЮліяГрийд" просить поліцію пошукати патрульованих на Подолі через налади на ЛГБТ

МЗС Литви просить Росію надати медичну допомогу політ'язневі Абдуллаєву

Світлану Благодетельську-Вовк після викриття плагіату в працях Сергія Шкарлета почали переслідувати в інтернеті та стежити за нею.

«За рекомендацією юристів 2 вересня, після другої записки у дверях, я викликала патрульну поліцію. Ті викликали слідчо-оперативну групу і передали мою заяву до Дарницького управління поліції. Інформацію про відкриття кримінального провадження я так і не отримала. Більше того, 4 вересня моя заява про злочин була оформлена лише як звернення громадян», – розповіла Світлана.

URL: <https://zmina.info/news/aktyvistczi-pogrozhuuyut-zgvaltuvannyam-pislya-vykryttya-plagiatu-v-dysertacziyi-shkarleta/>

На свій перший мирний протест я вийшов в 15 років в Ялті, в рваних джинсах, фенечках на руках й дзвониках на шії. Тоді в 1999 році на своєму одиночному пікеті я вимагав суду над КПСС. Принаймні це було написано на моєму плакаті. Так я почав боротися з безкарністю в посттоталітарному суспільстві.

ГО «Вясна» в 2010 році була організацією, яка спостерігала за виборами і публічно заявила про те, що були порушення в ході кампанії – вибори не були прозорими і демократичними.

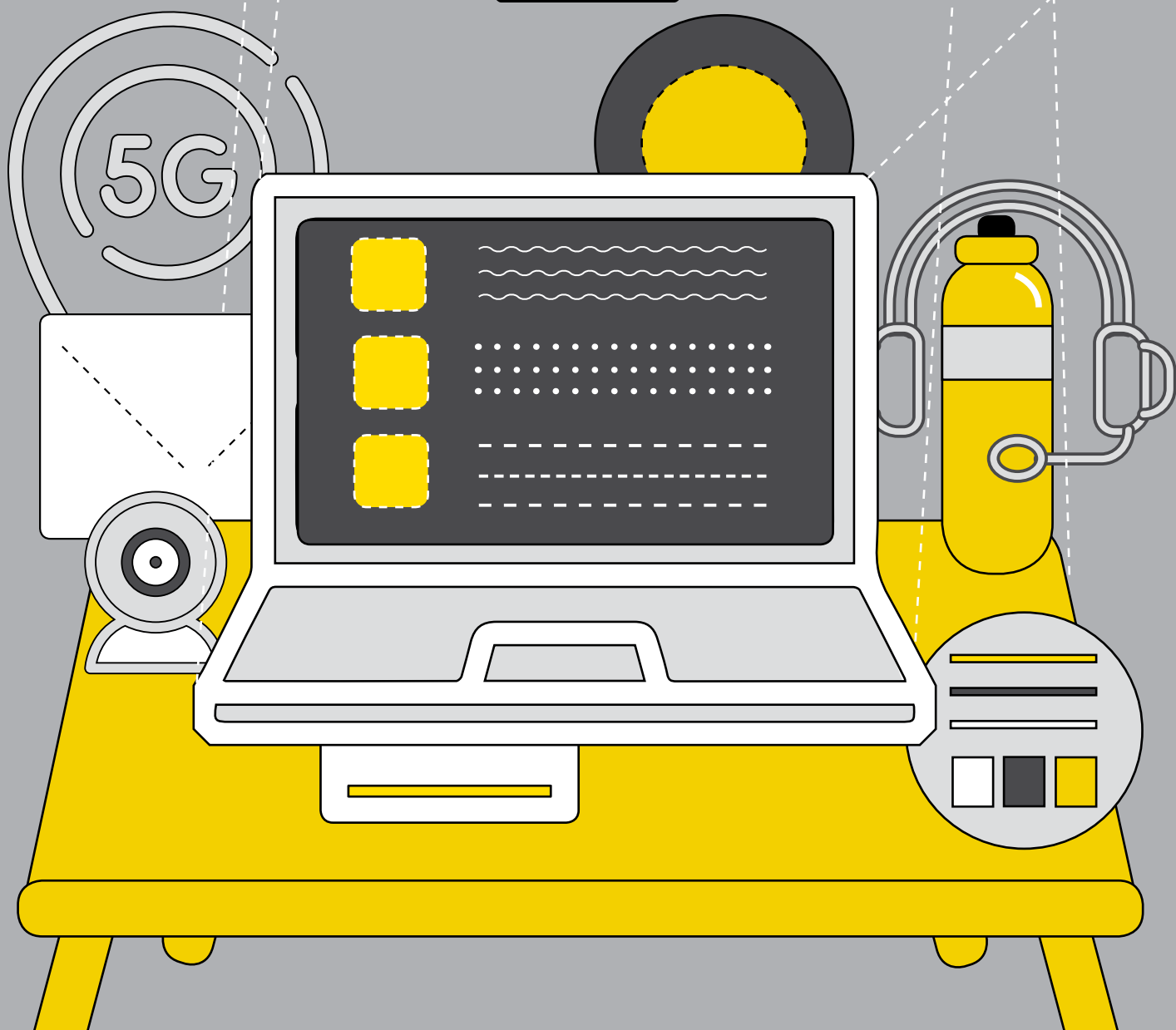
19 грудня було затримано понад 1000 осіб – учасників демонстрації, які були побиті. В цей же день сім кандидатів з десяти на пост президента також були затримані. П'ять із них опинилися в СІЗО. Демократична опозиція отримала сильний удар від авторитарної влади. Правозахисники свідчили, що не було причин застосовувати силу проти демонстрантів в такому обсязі, як застосовувала влада і виступали всюди, де могли, за звільнення політ. ув'язнених, яких звинувачували в організації заворушень, спробі захоплення влади тощо. У підсумку, всіх затриманих відпустили, а правозахисники виявилися під ударом за непримиренну і відкриту позицію.

У серпні 2011 Алеся Беляцького ув'язнили.

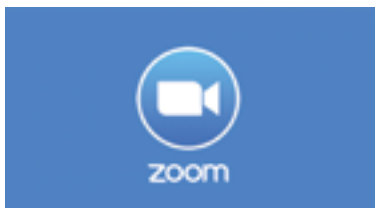

В 2014 році разом з молодими письменницями Любою Якимчук та Богданою Гайворонською, а також кількома студентськими активістами Ярослав спостерігав за виборами в Луганську та був кілька днів в Києві на Майдані. Не зважаючи на те, що на Донбасі більше 90% голосів було віддано за Януковича – ці активісти відкрито ходили з помаранчевими стрічками на одязі та підтримували продемократичні сили.

**ІНСТРУКЦІЇ
З ВИКОРИСТАННЯ
ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТІВ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
ОНЛАЙН-ТРЕНІНГУ**

ZOOM

Сайт програми – <https://zoom.us/>

Zoom – програма для організації відеоконференцій.

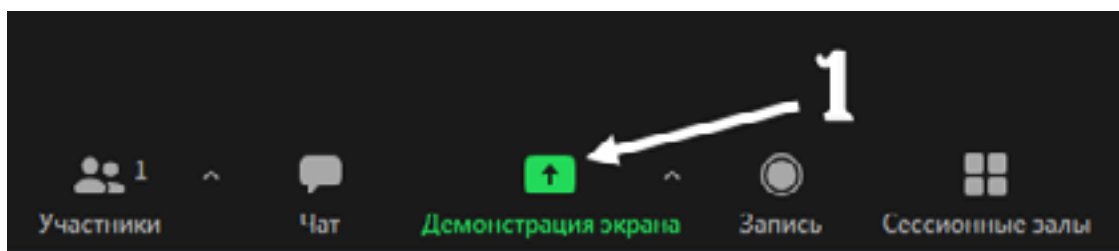
В даній статті буде розглянута інформація щодо необхідних дій для проведення онлайн занять з використанням програми Zoom. Вважається, що учасники та учасниці мають елементарні уявлення про Zoom.

ДЕМОНСТРАЦІЯ ЕКРАНУ.

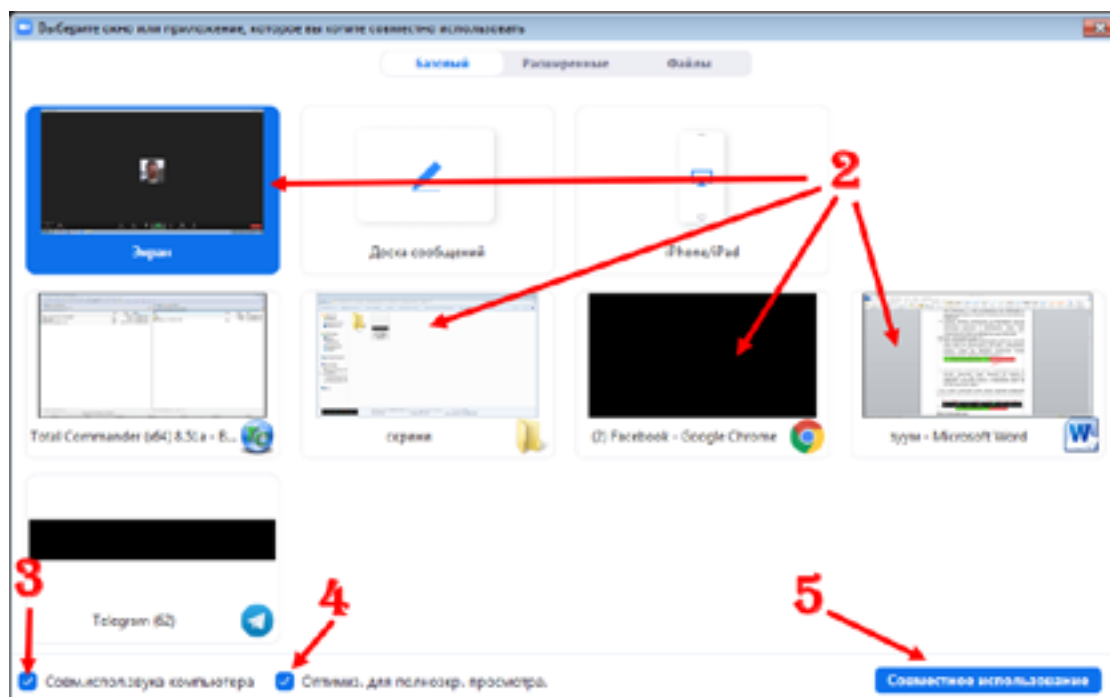
Програма Zoom дозволяє демонструвати зміст екрану настільного комп'ютера, ноутбука, планшета та інших гаджетів.

- Організатор та учасник можуть включити демонстрацію екрану.
- Організатору не потрібно надавати іншим учасникам право на доступ до демонстрації свого екрану.
- Організатор може заборонити учасникам доступ до функції демонстрації екрану.

1. Натисніть кнопку «Демонстрація екрану» (1), розташовану в елементах управління конференцією

2. У вікні, яке відкриється, оберіть екран (2) для демонстрації.

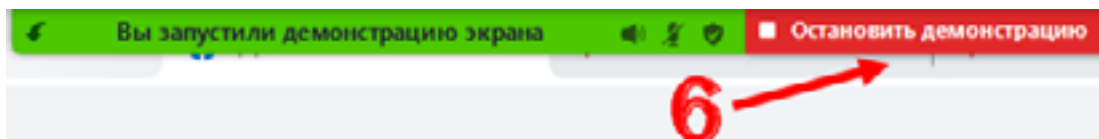

3. За необхідністю увімкніть наступні функції.

- Встановіть прапорець (клікніть на квадратику) «Спільне використання звуку комп'ютера» (3). Якщо цей прапорець буде встановлений, то будь-який звук, який чути на вашому комп'ютері, буде транслюватися в конференцію.
- Встановіть прапорець «Оптимізувати для повноекранного перегляду відеоролика» (4). Встановіть цей прапорець, якщо бажаєте включити демонстрацію відеоролика в повноекранному режимі. Якщо демонстрація відеоролика не планується, то не встановлюйте його, оскільки можливо розмиття зображення при демонстрації екрану.

4. Натисніть «Спільне використання» (5) .

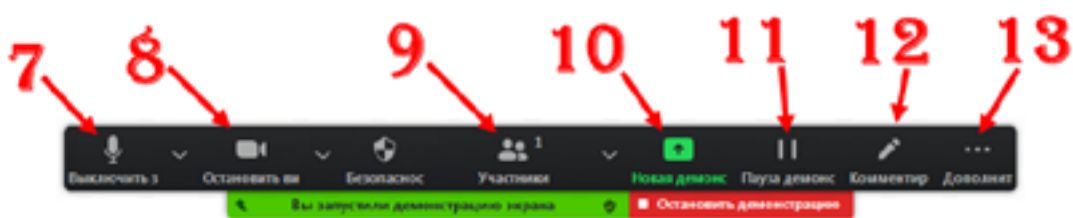
- Zoom автоматично перейде в повноекранний режим для оптимізації екрану, який буде демонструватися. Щоб вийти з повноекранного режиму, натисніть «Вийти з повноекранного режиму» або натисніть на клавіатурі клавішу Esc. Припинити демонстрацію можливо натиснувши кнопку «Припинити демонстрацію» (6).

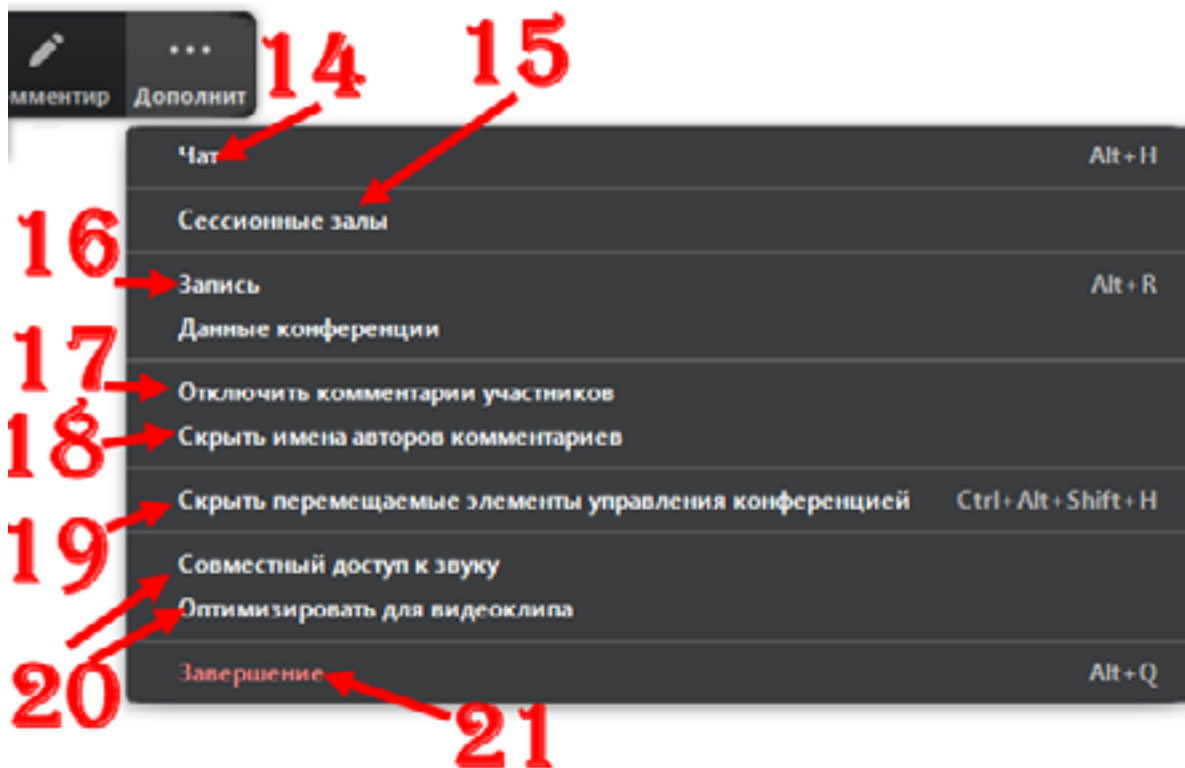
- Щоб відключити автоматичний перехід в повноекранний режим при перегляді демонстрації екрану, відключіть цей параметр в налаштуваннях на сайті Zoom у налаштуваннях організатора конференції: «Автоматично входити в повноекранний режим при перегляді демонстрації екрану» .

5. Після запуску демонстрації екрану елементи управління конференцією переміщуються в меню, яке ви можете перетягнути в будь-яку точку екрану.

Меню демонстрації екрану

- Включити/відключити звук (7). Включити або вимкнути свій мікрофон.
- Включити/зупинити відео (8). Включити або вимкнути своє відео в конференції.
- Учасники/управління учасниками (9). Перегляд або управління учасниками організатором. Учасники не мають можливості управління.
- Нова демонстрація (10). Нова демонстрація екрану. Відкриється вікно для вибору екрану для демонстрації.
- Пауза демонстрації (11). Призупинити поточну демонстрацію екрану.
- Коментувати/Дошка повідомлень (12). Відобразити інструменти коментарів для малювання, додавання тексту тощо.
- Додаткові можливості (13).

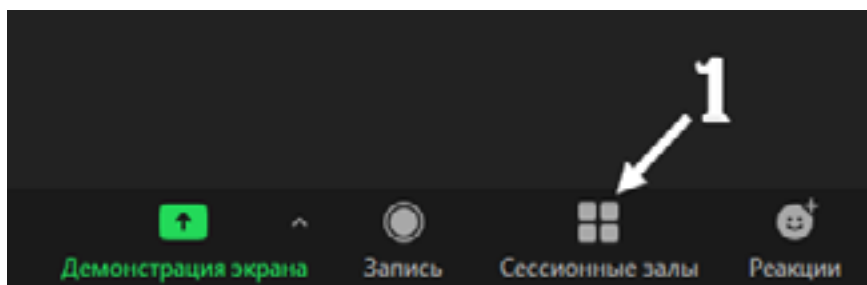
6. Наведіть курсор для виклику додаткових параметрів (13).

- Чат (14). Відкрити вікно чату, в якому можливо вести як загальну, так і індивідуальну переписку.
- Сесійні зали (15). Об'єднання учасників в групи і робота груп в окремих конференціях з можливістю повернення.
- Запис (16). Запис трансляції конференції. Запустити локальний запис або запис в хмару.
- Включити/відключити коментарі учасників (17). Дозволити або заборонити учасникам використовувати коментарі під час демонстрації екрану.
- Показувати/приховувати імена авторів коментарів (18). Показувати чи приховувати імена учасників, які коментують демонстрацію екрану. В разі обрання опції «Показувати», протягом деякого часу поруч з коментарем учасника буде відображатися його ім'я.
- Показувати/сховати панель відеотрансляції (19). Включити чи відключити демонстрації з камери.
- Показувати/сховати елементи управління конференцією. (20). Включити чи відключити панель управління демонстрацією.
- Оптимізувати демонстрацію для повноекранного перегляду відеоролика (21). Включити оптимізацію для демонстрації відеоролика в повноекранному режимі.
- Завершити конференцію (22). Вийти з конференції або завершити конференцію для всіх учасників.

ОБ'ЄДНАННЯ ТА РОБОТА В ГРУПАХ. СЕСІЙНІ ЗАЛИ.

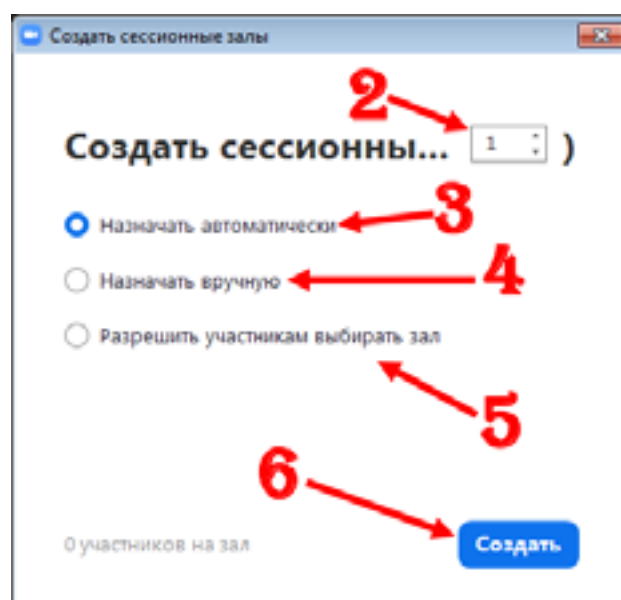
Сесійні зали програми Zoom – опція програми, яка дозволяє об'єднати учасників в групи і працювати в окремих віртуальних кімнатах (залах).

- Сесійні зали може створювати тільки організатор конференції.
 - Тільки організатор може розподіляти учасників по сесійних залах.
 - Співорганізатори можуть входити в сесійні зали і виходити з них тільки в тому випадку, якщо вони були визначені в ці сесійні зали організатором.
 - Для створення сесійних залів у організатора конференції повинні бути включені відповідні опції в налаштуваннях (<https://zoom.us>).
 - Для створення сесійних залів необхідно, щоб в конференції приймали участь понад 2 учасників.
1. Для створення сесійних залів необхідно створити конференцію та в панелі керування конференцією натиснути на «Сесійні зали» (1) – чотири білих квадрати.

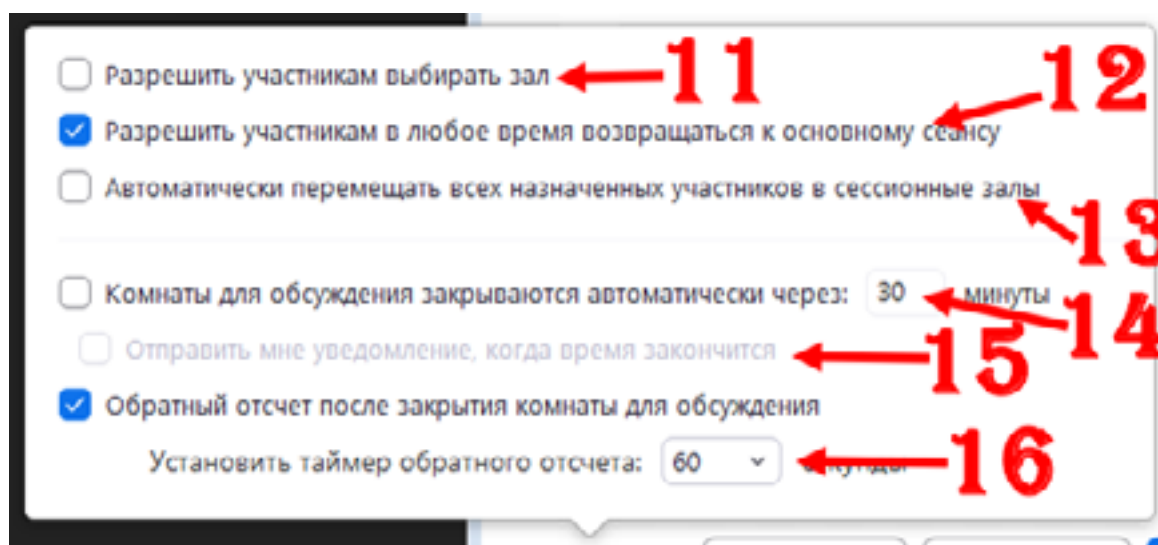
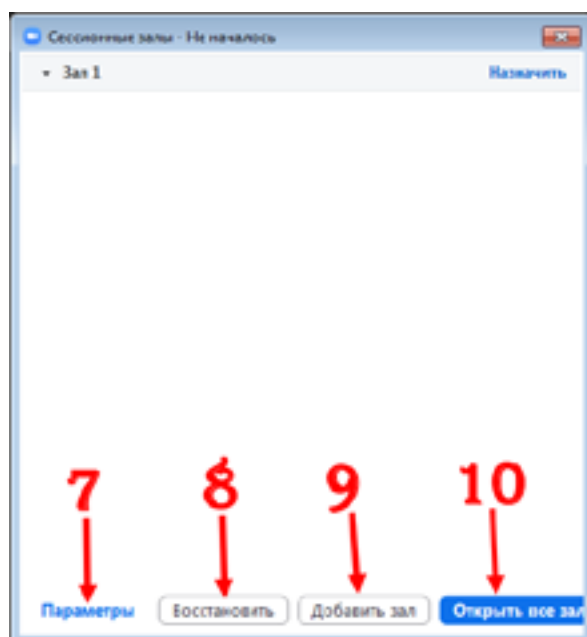

2. У віконці що відкриється потрібно:

- встановити кількість сесійних залів (2)
- визначитися, яким чином учасники будуть потрапляти до сесійних залів – автоматично (3) чи будуть призначатися організатором (4)
- вирішити чи зможуть учасники самостійно обирати сесійну залу (5)
- натиснути «Створити» (6) і перейти до наступних налаштувань.

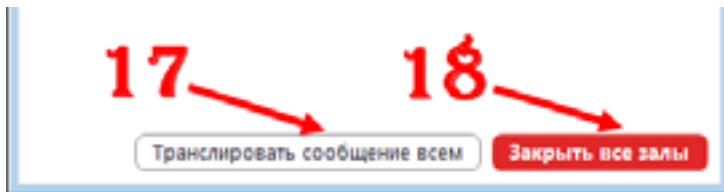

3. У наступному вікні, що відкриється, встановлюємо:

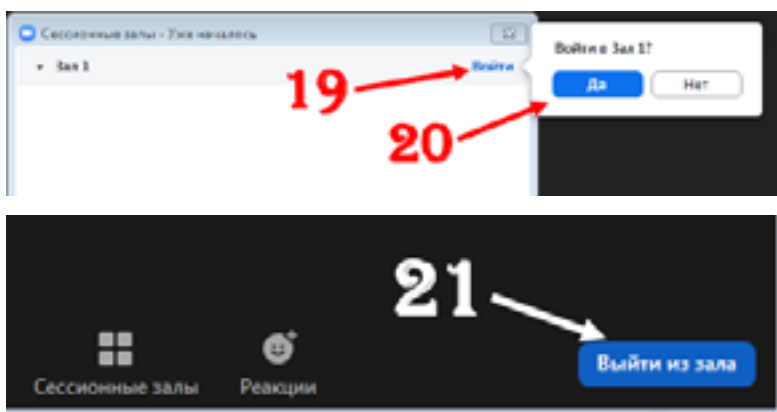

- параметри роботи в сесійних залах (7) (встановить прапорці навпроти параметрів, які потрібно використовувати для сесійних залів).
- Дозволити учасникам обирати зал (11). Визначити можливість для учасників обирати самостійно сесійну залу, в якій вони будуть працювати.
- Дозволити учасникам повертатися в основний сеанс в будь-який час (12). Якщо прапорець буде встановлений, учасники можуть повернутися в основний сеанс за допомогою елементів управління конференції. Якщо прапорець не встановлений, вони повинні будуть дочекатися завершення роботи сесійних залів організатором.
- Автоматично переміщати всіх учасників в сесійні зали (13). Встановить прапорець, щоб переміщати всіх учасників в зали очікування автоматично. Якщо прапорець не встановлений, учасники повинні будуть натиснути кнопку «Вийти», яка з'явиться після виникнення сесійних залів, щоб увійти до сесійної зали.

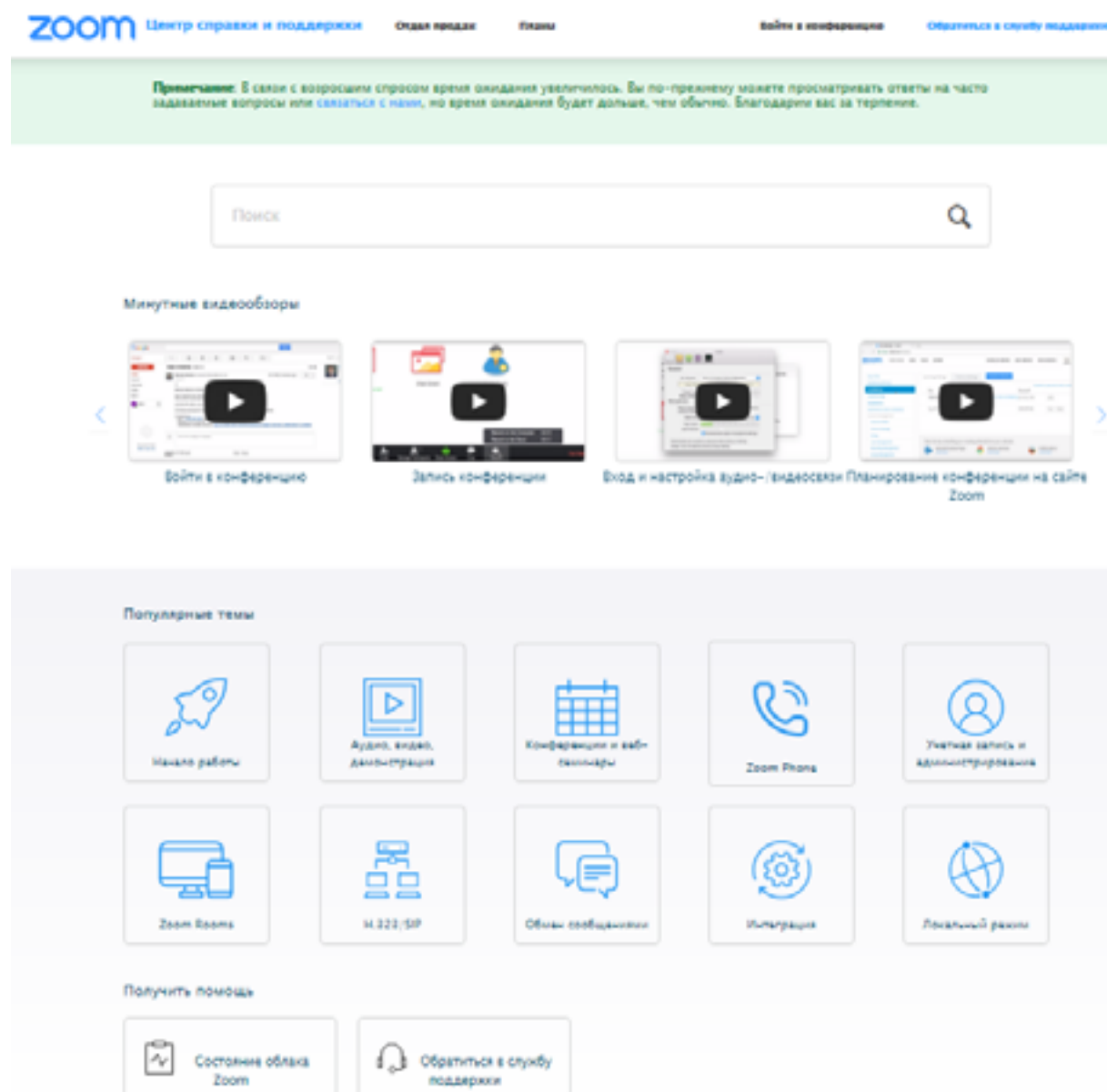
- Сесійні зали автоматично закриваються через x хвилин (14). Якщо встановити прапорець, то сесійні зали автоматично завершать свою роботу після закінчення часу, який буде заданий у віконці.
 - Повідомити мене після закінчення часу (15). Якщо цей прапорець встановлений, організатор отримає повідомлення, коли час роботи сесійної зали закінчиться.
 - Зворотний відлік після закриття сесійних залів (16). Якщо цей прапорець встановлений, учасники бачитимуть зворотний відлік часу до повернення в основний зал.
- Відновити (8). Видаляються існуючі сесійні зали і створюються нові.
 - Додати зал (9). Додати ще один сесійний зал.
 - Відкрити всі зали (10). Запустити сесійні зали. Всі учасники будуть переміщені відповідні сесійні зали відповідно налаштувань організатора (автоматично без підтвердження або за підтвердженням (учасники підтверджують вхід до сесійної зали) чи учасники самостійно вирішують в якій сесійній залі працювати).
 - Організатор залишатиметься в основній конференції до тих пір, поки не приєднається до одного з залів вручну (за потребою чи бажанням).
 - Коли всі учасники «розійдуться» по сесійних залах організатор може надіслати повідомлення в усі сесійні зали (17) або припинити роботу всіх залів (18).

- Організатор може переміщати учасників між залами, натиснувши на назву учасника, в результаті поряд з назвою учасника виникне список груп, до якої організатор може перемістити учасника.
- Під час перебування учасників в сесійних залах організатор може переміщатися до сесійних залів. Для цього необхідно натиснути «Вийти» (19) у потрібному сесійному залі і у віконці, яке відкриється натиснути «Так» (20) і переміститися до обраної сесійної зали. Для повернення до основної зали організатору потрібно натиснути «Вийти із зали» (21).

На офіційному сайті програми Zoom є Центр Довідки та підтримки (<https://support.zoom.us/hc/ru>), в якому багато додаткової інформації як працювати з програмою, яка подана як в текстовій, так і у візуальній формі.

PADLET (ПАДЛЕТ)

Сайт <https://uk.padlet.com>

Універсальна віртуальна інтерактивна дошка (онлайн-дошка, електронна дошка, стіна,) з інтуїтивним інтерфейсом, мультимедійний ресурс для створення, спільного редагування та зберігання інформації

1. Програма має україномовний інтерфейс.
2. Для роботи в інтерактивній дошці необхідно перейти за посиланням <http://padlet.com/> та налаштувати мову інтерфейсу.
3. Якщо Ви не зареєстровані у програмі – натисніть «Зареєструватися» (1), якщо Ви вже працювали в програмі, то потрібно натиснути «Увійти» (2).

Співпрацюйте більш ефективно. Будьте більш продуктивними.

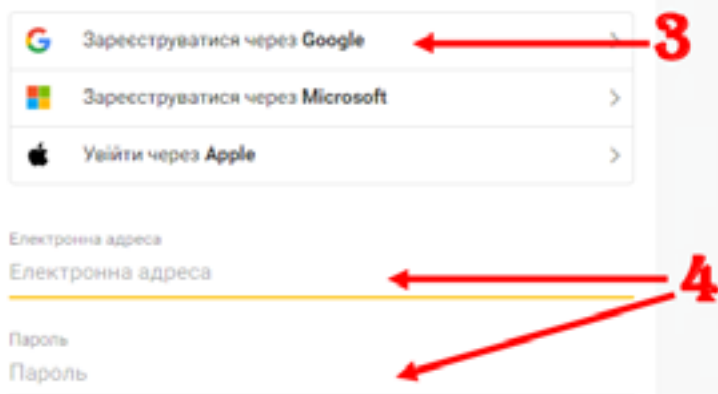
Створюйте чудові дошки, документи та вебсторінки, які буде легко читати та весело доповнювати.

4. Реєстрацію можна пройти через Facebook, через Google (ви можете це зробити, якщо маєте свій акаунт) (3) або окремо зареєструвавшись (заповніть поля (у поле E-mail уведіть адресу поштової скриньки, у поле Пароль – пароль) та натисніть «Зареєструватися» (4)

Підписатися на Padlet

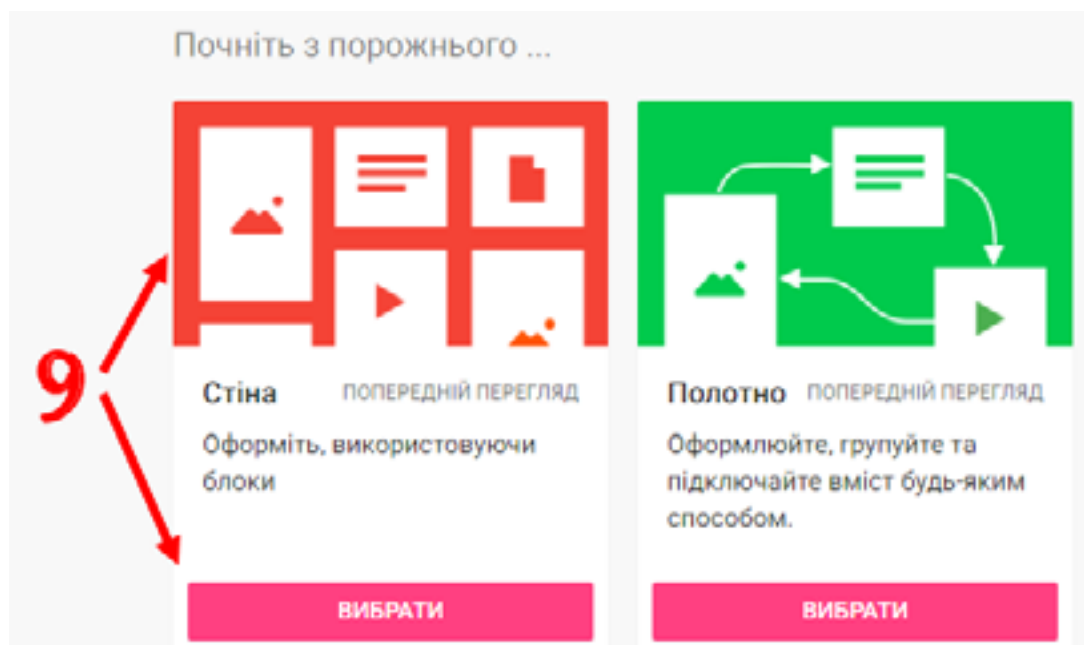
Уже маєте обліковий запис? [Увійти](#)

5. Дошку можна створити й без реєстрації, натиснувши «Create a padlet» (Створити стіну) на головній сторінці програми, але створену в такий спосіб дошку можна редагувати тільки впродовж 24 годин, потім така можливість зникає.
6. Для створення нової дошки натисніть «СТВОРИТИ PADLET (5), для приєднання до вже створеної дошки натисніть «ПРИЄДНАТИСЬ ДО ПАДЛЕТ» (необхідне посилання на дошку, до якої Ви хочете долучитись) (6). Щоб переглянути готові дошки, які можуть слугувати натхненням для вашої власної дошки натисніть «ГАЛЕРЕЯ» (7). А Ваші дошки знаходяться в центрі екрану (8)

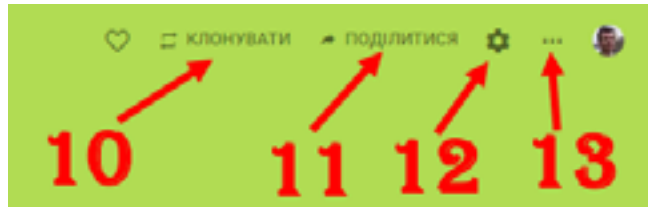

7. Створення власної дошки починається з вибору типу дошки (9). Тип дошки можливо змінити в процесі роботи

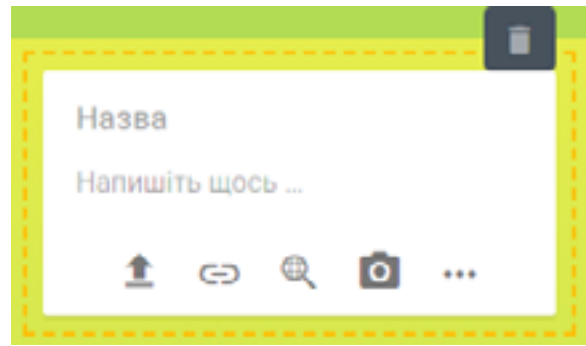
8. У новоствореної дошки в лівому верхньому кутку знаходиться панель керування:

- 10 – копіювання дошки
- 11 – поширення (доступ) дошки
- 12 – налаштування дошки
- 13 – додаткові операції з дошкою

9. В «Налаштуваннях» (12) можна змінити назву та опис дошки, обрати шпалери, налаштувати параметри дописів, змінити параметри публікації та співпраці та інше.

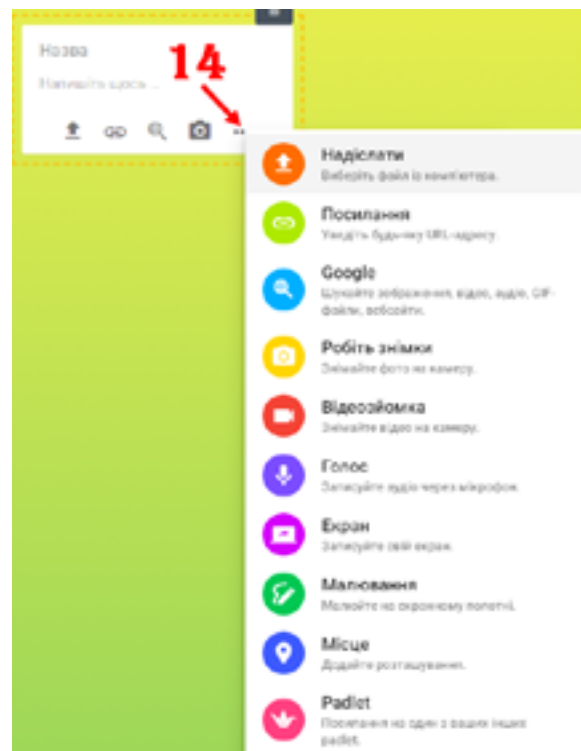
10. Додавати дописи на стіну можна за допомогою кнопки у нижньому правому кутку дошки або подвійним кліком лівої кнопки миші у будь-якому місці дошки. Дописи додаються у вигляді стікерів. Окрім того до стікеру можливо додати світлин, відео та іншу інформацію

11. Натиснувши три крапки (14) є можливість отримати додаткові інструменти.

12. Поширити дошку потрібно через вкладку «Посилання» (11), де можливо отримати QR-код, скопіювати посилання, вбудувати в сайт, відправити по електронній пошті, поділитися в Facebook, поділитися в Twitter, поділитися в Classroom, зберегти як картинку чи PDF і т. д.

13. Для вирішення щодо дій учасників чи учасниць необхідно відкрити «Поділитися», натиснути «Змінити параметри конфіденційності» та обрати можливості, натиснувши «Дозволити для відвідувачів» й клікнувши на потрібну дію.

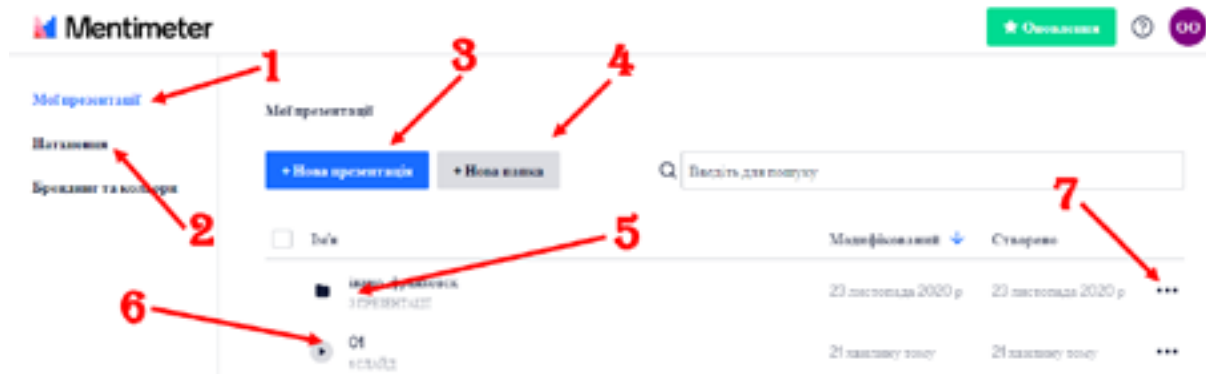
MENTIMETER (МЕНТИМЕТР)

<https://www.mentimeter.com>

Додаток, що використовується для створення презентацій із зворотним зв'язком у режимі реального часу.

1. Програма не має українського або російського інтерфейсу, проте є можливість контекстного перекладу через браузер Chrom. Для цього потрібно натиснути на праву кнопку миші або тачскрину та обрати «Перекласти такою мовою: українською». Разом з тим потрібно перекладати кожну сторінку, а також після перевантаження сторінки.
2. Mentimeter постійно перевантажує сторінку (через декілька хвилин, зображення може зникнути з екрану), тому необхідно оновлювати сторінку і за необхідністю знову перекладати.
3. Mentimeter має безкоштовний та платний варіанти. Безкоштовна версія має обмеження.
4. Для роботи у Mentimeter необхідно зареєструватися або входити через акаунти Google або Facebook.
5. Для початку роботи, після завантаження Mentimeter та авторизації, натисніть синю кнопку «Ваші презентації» по центру або у правому верхньому куті.
6. Робота з Головною сторінкою:
 - Основна сторінка (1)
 - Приклади презентацій (2)
 - Створення нових презентацій (3)
 - Створення папки (4)
 - Створені папки (5)
 - Створені презентації (6)
 - Додаткові можливості для кожної папки або презентації (7)

7. Mentimeter пропонує 13 шаблонів (варіантів) презентацій.

8. Створення презентації:

- На Головній сторінці натисніть на синю кнопку «Нова презентація» (3).
- У вікні, яке буде відкрито, надрукуйте назву презентації, яка буде створена.
- Робота з презентацією:

- Повернення на Головну сторінку (8)

- Додавання ще одного слайду в презентацію (9), але у безкоштовній версії можливо мати в презентації всього 2 слайди

- Налаштування для поширення презентації (10).

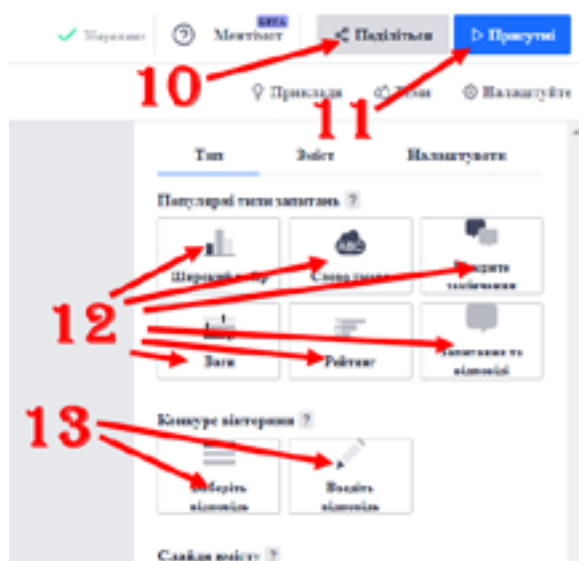
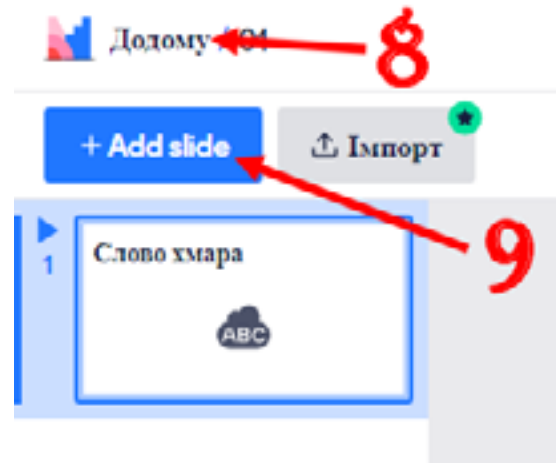
- Демонстрація презентації (поширення на весь екран) (11).

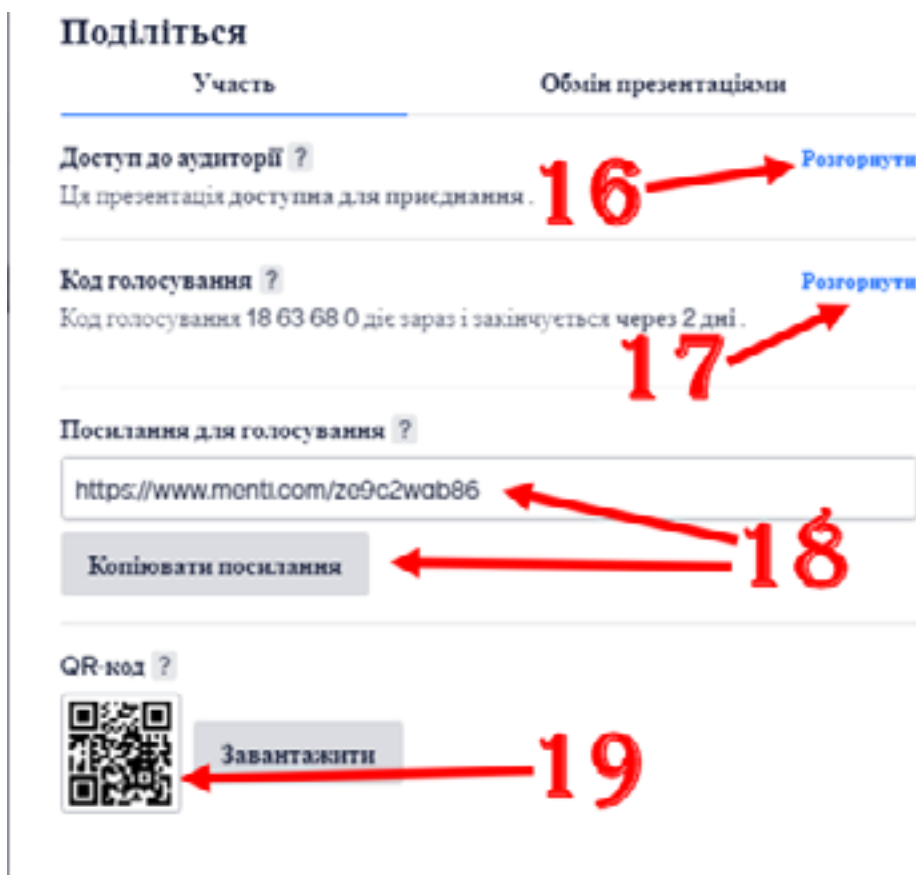
- Вкладка «тип», де пропонуються всі шаблони презентацій (12).

- Шаблони вікторин (13).

- Шаблони спеціальних презентацій (14)

- Шаблони презентацій з питаннями (15).

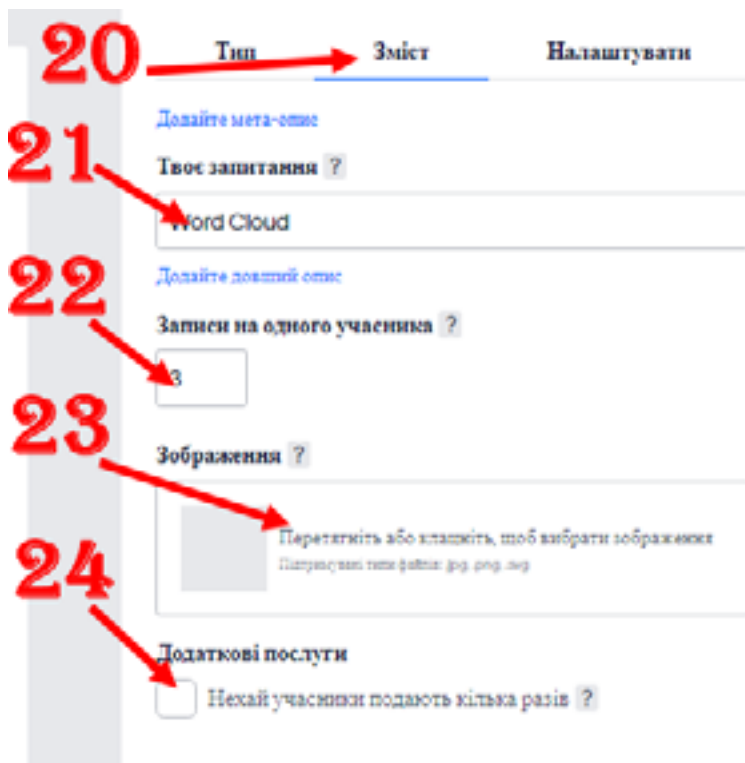

4. Поширення презентації:

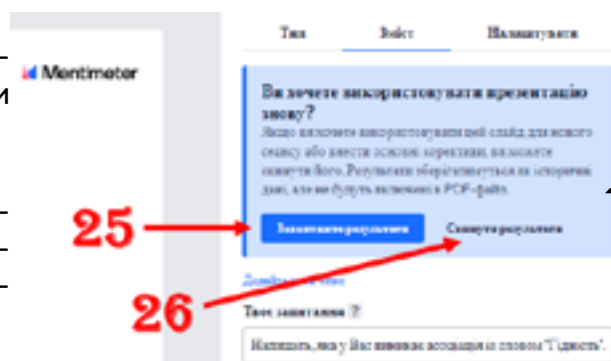
- Натиснуту кнопку «Поділитися» (11) – відкриється вікно «Поділитися».
- Дає доступ до презентації (при натисканні на опції «Expand» є можливість заблокувати презентацію) (16)
- Встановлення терміну дії коду для доступу до презентації (по замовченню 2 дні, при натисканні на «Expand» є можливість подовжити термін до 7 днів) (17).
- Посилання на презентацію, яке дає можливість прямого переходу до презентації без входу по коду. При натисканні на «Скопіювати посилання» саме посилання копіюється до буфера обміну і готове для вставлення (18).
- QR-код, який дає можливість прямого переходу до презентації без входу по коду. При натисканні на «Завантажити» відкривається окрема сторінка з QR-кодом, тому рекомендуємо копіювати зображення QR-коду натиснувши праву клавішу миші або тачскрину та обравши опцію «Копіювати» (19).

6. Приклад створення презентації «Хмари»

- Створіть нову презентацію (натисніть на Головній сторінці кнопку «Нова презентація», у вікні, яке буде відкрите, надрукуйте назву презентації та натисніть кнопку синього кольору «Створить презентацію» (3)

- У створеній презентації на вкладці справа «Тип» в опції «Популярні типи запитань» обрати «Слово Хмара».
- Перейдіть на вкладку «Зміст» (20)
- Надрукуйте питання, яке буде поставлене аудиторії. Якщо необхідно додайте більше інформації або пояснення до питання, натиснувши «Додайте довший опис» (21).
- Вкажіть кількість відповідей, які повинні будуть ввести для відповідей, змінивши цифру у віконці (22).
- Додайте зображення (якщо потрібно) (23)
- Дозволити відповідати декілька раз (24).
- Після внесення відповідей учасниками та учасницями можливо зберегти результати у форматі pdf(25).
- За необхідністю повторного використання можливо очистити презентацію, натиснувши «Скидання результатів» (26).

Напишіть, яка у Вас виникає асоціація із словом "Гідність".

нісць
товара
зважа
зідвага
правда
лобнота